

Σχολή Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας
Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Παιδαγωγικά μέσω Καινοτόμων Προσεγγίσεων, Τεχνολογίες και Εκπαίδευση

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η συμβολή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού

POST GRADUATE THESIS

The contribution of music to the comprehensive development of the children

ΟΝΟΜΑΦΟΙΤΗΤΗ(ΤΩΝ)/NAME OF STUDENTS

Μόνικα Πέτρου Μπόγδανου
Monica Petros Bogdanou

ΟΝΟΜΑΕΙΣΗΓΗΤΗ/NAME OF THE SUPERVISOR

Κα Φώτη Παρασκευή
Dr. Foti Paraskevi

ΑΙΓΑΛΕΩ/AIGALEO 2019

Faculty of Health and Caring Professions
Department of Biomedical Sciences
Faculty of Administrative, Financial and Social Sciences
Department of Early Childhood Education and Care

Inter-department Post Graduate Program
Pedagogs with New Approaches, Technologies and Education

POST GRADUATE THESIS

The contribution of music to the comprehensive development of the children

Monica Petros Bogdanou

AM:17049

monica.p.bog@outlook.com

FIRST SUPERVISOR

Dr. Paraskevi Foti

SECOND SUPERVISOR

Dr. Mousena Eleni & Dr. Papageorgiou Efstathia

AIGALEO 2019

Δήλωση περί λογοκλοπής

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας διπλωματικής εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην διπλωματική μου εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης Τίτλου Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Μπόγδανου Μόνικα

Ευχαριστίες

Φτάνοντας στο σημείο της περάτωσης της εργασίας μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους με βοήθησαν, όλους μαζί αλλά και τον καθέναν ξεχωριστά για τη συμπαράσταση και τη βοήθεια που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια της προσπάθειάς μου αυτής.

Θα ήθελα πρώτα να ξεκινήσω με τους καθηγητές του μεταπτυχιακού μου προγράμματος όλους ανεξαιρέτως που στα δύο χρόνια των σπουδών μου φώτισαν, καθοδήγησαν, διόρθωσαν και καλλιέργησαν με τη διδασκαλία τους και το παράδειγμά τους τη δίψα μου για μάθηση. Αν σήμερα είμαι στο τέλος των σπουδών μου το οφείλω σε αυτούς.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τη σύμβουλο καθηγήτριά μου Δρ. Φώτη Παρασκευή τον άνθρωπο που με στήριξε ηθικά, με ενδυνάμωσε στις δυσκολίες μου, καθοδήγησε και συντόνισε βήμα προς βήμα την πορεία της εργασίας μου προσφέροντάς μου διακριτικά την πολύτιμη πείρα και τις συμβουλές της μέχρι την ολοκλήρωση της.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλες τις συναδέλφους παιδαγωγούς που συμμετείχαν με χαρά στην εργασία μου αυτή συμπληρώνοντας τα ερωτηματολόγια που αποτέλεσαν ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της έρευνας μου.

Και τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για όλη την στήριξη, την υπομονή, και πάνω από όλα για την αγάπη που μου δίνει και μου δείχνει σε ότι αποφασίσω, σε ότι επιλέξω να κάνω. Είναι σίγουρο πως χωρίς αυτούς να με εμπνέουν, δεν θα είχα καταφέρει τίποτα.

Αφιέρωσεις

Στην κόρη και στον άντρα μου που είναι το κίνητρο για ότι κάνω και για όσα είμαι!!!

Περίληψη

Εισαγωγή – Ένα πρόγραμμα μουσικοκινητικής αγωγής στα σχολεία, καλό είναι να αποτελέσει ουσιαστικό μέρος της πρώιμης εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία. Για το λόγο αυτό, χρειάζεται να αξιολογηθεί μια σχετική μέθοδος που απευθύνεται στην προσχολική ηλικία και έχει σαν στόχο την ανάπτυξη των κινητικών και αντιληπτικών ικανοτήτων. Οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν διάφορους τρόπους διδασκαλίας που να διεγείρουν το ενδιαφέρον των παιδιών και ταυτόχρονα να συντελούν στην ανάπτυξη της μουσικής και κινητικής τους απόδοσης. Θετικό είναι λοιπόν οι εκπαιδευτικοί της μουσικοκινητικής αγωγής να έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση για την εφαρμογή καταλλήλων πρακτικών στο πρόγραμμα άσκησης, με σκοπό τη ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών.

Σκοπός – Βασικός σκοπός στην εν λόγω εργασία, είναι η συλλογή, η αξιολόγηση και ανάλυση δεδομένων που αναφέρονται στην ιδιαίτερα σημαντική περίπτωση προς μελέτη στην εποχή μας, δηλαδή της επιρροής της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

Μέθοδος - Η έρευνα, βασίζεται σε επικαιροποιημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση και αναφέρεται σε άρθρα των τελευταίων ετών, σχετικά με την χρήση και συμβολή της μουσικής και των μουσικοκινητικών συστημάτων στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Καθώς και στη διαμόρφωση ερωτηματολογίων, που θα μοιράστηκαν και απαντήθηκαν από παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας, σχετικά με τις απόψεις τους για τη συμβολή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

Αποτελέσματα –Όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας, σημειώνεται πως το 75,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο στόχος της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού είναι να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά και σωματικά. Το 19% να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά και το υπόλοιπο 4,1% να βοηθήσει το άτομο σωματικά μόνο. Το 56,2% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως διαθέτουν σε μέτριο βαθμό γνώσεις εφαρμογής τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, το 20,5% δήλωσαν πως τις διαθέτουν σε καλό επίπεδο και το 15,1% δήλωσαν ότι δεν διαθέτουν καθόλου τέτοιες γνώσεις.

Συμπεράσματα – Τα βασικά συμπεράσματα στην εν λόγω μελέτη, αναφέρονται στο γεγονός πως η μουσική έχει θετική επίδραση σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης του παιδιού, παράλληλα όμως έχει και καταπραϋντικές ιδιότητες σε παιδιά γι' αυτό και μπορεί να

απαλύνει διάφορες εσωτερικές εντάσεις όπως η ανησυχία και ο εκνευρισμός. Η χαρά και παράλληλα η χαλάρωση που προσφέρει η μουσική, είναι μια ακόμα σπουδαία ιδιότητα της γιατί ακριβώς εξυψώνει το ηθικό των συγκεκριμένων παιδιών.

Abstract

Introduction - A music education program in schools, it is appropriate to be an essential part of pre-school early education. For this reason, it is necessary to evaluate a relevant method aimed at pre-school age and at the development of the motor skills and perceptions. Teachers could use different ways of teaching to stimulate children's interest and at the same time contribute to the development of their music and motor performance. It is therefore positive that the teachers of music and cinema education have the appropriate training to apply appropriate practices in the exercise program, aiming at the full development of children.

Purpose - To collect, analyse and study data on the use and contribution of music and music therapy systems to the child's full development.

Method - Research is based on an updated bibliographic review and it refers to the articles of recent years on the use and contribution of music and music therapy systems to the child's all-round development. As well as questionnaires, to be shared and answered by preschool educators, about their views on the contribution of music to the development of the child.

Results - As far as the results of the survey are concerned, it is noted that the 75,3% of the teachers highlighted the fact that the contribution of music in the development of a child is to aid them psychologically, emotionally, physically and help them with communication. The 19% supported the fact that music can aid the psychological and emotional aspect of the children along with helping them with their communication skills, and the rest 4,1% suggested that music can only help the individual physically. The 56,2% of the preschool teachers that took part in the study reported that they have a moderate level of knowledge of music techniques in relation to the overall development of the child, 20,5% stated that they have acquired good knowledge of these techniques and 15,1% stated they do not have such knowledge at all.

Conclusions - The main findings of this study refer to the fact that music has a positive effect on all levels of the child's development, but at the same time music can also soothe internal tensions such as anxiety and irritation. The joy and the relaxation that the music emits, is another great ability because it just raises the morale of the children.

Περιεχόμενα

Δήλωση περί λογοκλοπής	iii
Ευχαριστίες	v
Αφιερώσεις	vii
Περίληψη	viii
Abstract	x
Συνοτομογραφίες	xiii
Πρόλογος.....	1
Μέρος 1 ^ο	2
Εισαγωγή.....	2
Κεφάλαιο 1	3
Η συμβολή της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο σε διάφορες ηλικιακές περιόδους.....	3
1.1 Τρόπος επίδρασης της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό επίπεδο	3
1.2 Τρόπος επίδρασης της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε ψυχολογικό επίπεδο	5
1.3 Η επίδραση της μουσικής σε έμβρυα πριν την γέννηση και όταν βρίσκονται στην κοιλιά της μητέρας τους	7
1.4 Η επίδραση της μουσικής σε βρέφη, πριν την προσχολική ηλικία	9
1.5 Η επίδραση της μουσικής σε παιδιά στην προσχολική ηλικία	10
Κεφάλαιο 2	10
Η σύνδεση της μουσικής με την ανάπτυξη του εγκεφάλου και τις νευροεπιπτώσεις .	10
2.1 Μουσική και ανάπτυξη εγκεφάλου παιδιών.....	10
2.2 Σύνδεση μουσικής και νευροεπιπτώσεως σε μωρά και παιδιά.....	11
2.3 Σύστημα πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner	12
2.4 Μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα	13
2.4.1 Σύστημα Dalcroze	13
2.4.2 Σύστημα Kondaly	14
2.4.3 Σύστημα Orff	15
Μέρος 2 ^ο	16
Μεθοδολογία.....	16
Μέρος 3 ^ο	17
Αποτελέσματα	17

Μέρος 4^ο	31
Συζήτηση	31
Μέρος 5^ο	37
Συμπεράσματα	37
Δυσκολίες	39
Προτάσεις	40
Αναφορές	40
References	41
Παράρτημα	43
Παράρτημα Α- Ερωτηματολόγιο	43
Παράρτημα Β- Πίνακες αποτελεσμάτων	49
Πηγές εικόνων	59

Συντομογραφίες

	Αγγλική ορολογία	Ελληνική ορολογία
bpm	beats per minute	Χτύποι ανά λεπτό
MRI	Magnetic Resonance Imaging	Απεικόνιση Μαγνητικού Συντονισμού

Πρόλογος

Η μουσική μπορεί να υπάρξει και να βρεθεί σε κάθε πολιτισμό σε όλο τον κόσμο. Έχει καταλάβει ένα τόσο μεγάλο κομμάτι της ζωής των ανθρώπων, όπου οι ερευνητές δεν μπορούν παρά να θέλουν να μελετήσουν πως η μουσική επηρεάζει τους ανθρώπους και ιδιαιτέρως τα παιδιά. Πολλοί γονείς, δάσκαλοι, επιστήμονες και επιχειρήσεις ενδιαφέρονται να μάθουν περισσότερα για την επιρροή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών.

Άλλοι εστιάζουν στο πως η επίσημη μουσική εκπαίδευση επηρεάζει διάφορες πτυχές της γνωσιακής ανάπτυξης όπως η αντίληψη, η μνήμη και οι γλωσσικές δεξιότητες. Μερικοί ερευνητές ενδιαφέρονται να τεκμηριώσουν τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει η ακρόαση της μουσικής στην ανάπτυξη των παιδιών. Στο πλαίσιο αυτό, οι Norton, Winner, Cronin, Lee και Schlaug (2005) ήθελαν να μάθουν αν υπάρχουν προ- υπάρχοντες νευρικοί, γνωστικοί ή κινητικοί δείκτες για την μουσική ικανότητα στα παιδιά. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν συσχετισμούς μεταξύ των δεξιοτήτων και των εγκεφαλικών ή οπτικό- χωρικών μέτρων. Βρήκαν όμως συσχετισμούς μεταξύ των δεξιοτεχνικών αντιλήψεων και της μη λεκτικής λογικής αλλά και της φωνητικής συνειδητοποίησης. Άλλες έρευνες έδειξαν ότι ακόμα και μια μικρή μουσική κατάρτιση μπορεί να βελτιώσει τις δεξιότητες ανάγνωσης καθώς και την διακριτική ικανότητα στην ομιλία (Moreno, Marques, Santos, Santos, Castro & Besson, 2009).

Μια άλλη μελέτη του Gromko (2005) έδειξε ότι τα παιδιά που λαμβάνουν μουσική κατάρτιση, θα αναπτύξουν ακουστικές δεξιότητες για τους προφορικούς ήχους και τα λόγια ταχύτερα από τα παιδιά που δεν έλαβαν μουσική διδασκαλία. Τέλος, ο Franklin, ο Moore, ο Yip, ο Jonides, ο Rattray και ο Moher, (2008) βρήκαν στοιχεία για μεγαλύτερη έκφραση μνήμης εργασίας σε μουσικούς από μη μουσικούς. Η διερεύνηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τις επιδράσεις της μουσικής στη ζωή και την ανάπτυξη ενός παιδιού, ενέπνευσε τόσο στη δημιουργία ερευνών για τις οικογένειες που επιθυμούν να προωθήσουν και να στηρίξουν το ενδιαφέρον των παιδιών τους για την μουσική όσο βέβαια και στην έμπνευση και δημιουργία διαφόρων τεχνικών σχετικών με τη μουσική κυρίως από μουσικούς με στόχο τη μάθηση και την ανάπτυξη των παιδιών σε όλα τα επίπεδα μέσω αυτής.

Βάσει των ανωτέρω στοιχείων λοιπόν, θα λέγαμε πως υπάρχει σημαντική ανάγκη να μελετηθεί και να δοκιμαστεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τη μουσική και τις επιρροές της τόσο στην ακαδημαϊκή επίδοση και εξέλιξη όσο και στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών.

Μέρος 1^ο

Εισαγωγή

Αν και τα οφέλη της μουσικής συχνά αμφισβητούνται, υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι η μουσική συμβάλλει στην καλύτερη ψυχολογία των ατόμων που την ακούνε, επηρεάζει θετικά την ζωή των ανθρώπων από την κύηση έως και την ενήλικη ζωή και δημιουργεί υψηλότερη λειτουργία του εγκεφάλου σε όσους είναι εξοικειωμένοι με τη μουσική εν γένει (Mawby, 2014).

Μέσα από τα κεφάλαια που ακολουθούν, θα μελετήσουμε αναλυτικότερα έρευνες που διεξήχθησαν με στόχο να επιβεβαιώσουν την παραπάνω άποψη σχετικά με την συμβολή της μουσικής.

Πιο συγκεκριμένα θα εξετάσουμε την επιρροή της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο πριν την γέννηση και κατά την διάρκεια της βρεφικής και προσχολικής ηλικίας. Στη συνέχεια θα δούμε αν υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στη μουσική και στη νευροεπιστήμη, θα διαπιστώσουμε αν και κατά πόσο η διδασκαλία της μουσικής επηρεάζει την ανάπτυξη του εγκεφάλου των παιδιών. Τέλος θα αναφερθούμε στο σύστημα πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner αλλά και σε κάποια από τα πιο σημαντικά μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα τα οποία συνδυάζουν ταυτόχρονα τη μουσική και την κίνηση και έχουν σκοπό να μεταδώσουν την γνώση και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των παιδιών με ένα ξεχωριστό παιγνιώδη τρόπο.

Θα αναλύσουμε δεδομένα που συλλέχθηκαν για την παρούσα ερευνητική εργασία μέσω ερωτηματολογίων που δόθηκαν σε συναδέλφους παιδαγωγούς και αναφέρονταν στις απόψεις των ίδιων για τη μουσική αλλά και στις γνώσεις που έχουν γύρω από την αυτή και τις μουσικοπαιδαγωγικές τεχνικές.

Λίγο πριν το κλείσιμο της εργασίας αυτής, θα μελετήσουμε τα τελικά συμπεράσματα και ουσιαστικά μέσω αυτών θα απαντήσουμε στο βασικό ερώτημα της έρευνας αυτής, αν συμβάλλει η μουσική στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Κεφάλαιο 1

Η συμβολή της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο σε διάφορες ηλικιακές περιόδους.

1.1 Τρόπος επίδρασης της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό επίπεδο

Όσον αφορά την επίδραση της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό επίπεδο, σημειώνεται πως η βιβλιογραφική ανασκόπηση στην κοινωνική και προσωπική ανάπτυξη των παιδιών, τείνει να βασίζεται σε εργασίες από αυτό-αναφορές, σε ερωτηματολόγια και σε συνεντεύξεις που έγιναν σε γονείς παιδιών διαφόρων ηλικιών (Στεφανίδου, 2005).

Ωστόσο, ο τρόπος επίδρασης της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε κοινωνικό επίπεδο έχει λάβει μεγάλη προσοχή όπως βέβαια και ο αντίκτυπος που έχει στην πνευματική του ανάπτυξη.

Για παράδειγμα, σχετική μελέτη αναφέρει πως μαθητές που συμμετείχαν σε μουσικές δραστηριότητες εντός του σχολείου, μιλούσαν περισσότερο με τους γονείς και τους δασκάλους τους αλλά και οι γονείς αυτών των παιδιών είχαν περισσότερες πιθανότητες να μιλήσουν- επικοινωνήσουν με τους γονείς των φίλων τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η κοινωνικότητα τόσο των παιδιών όσο και των γονέων, να αυξάνεται σημαντικά. Η έρευνα αυτή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτά τα κοινωνικά οφέλη είναι πιθανό να οδηγήσουν σε υψηλότερη αυτοεκτίμηση των παιδιών αυτών, σε αυξημένα κίνητρα και αυτό-αποτελεσματικότητα στη ζωή τους (Στάμου, 2009).

Σύμφωνα με την Mawby (2014) σε μια διαφορετική μελέτη του Νορβηγικού Συμβουλίου Έρευνας για την επιστήμη και τις ανθρωπιστικές επιστήμες, υποστήριξε το εύρημα για μια δυνατή σχέση μεταξύ της ύπαρξης μουσικών ικανοτήτων και των υψηλών κινήτρων για μάθηση, τα οποία οδηγούν σε μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας στο σχολείο για τα παιδιά . Υπάρχουν επίσης υψηλοί συσχετισμοί μεταξύ της θετικής αυτοαντίληψης, της νοητικής ικανότητας, της αυτοεκτίμησης, του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής στη μουσική στο σχολείο. Άλλες πάλι έρευνες καταλήγουν σε παρόμοια συμπεράσματα και υποστηρίζουν και αυτές ότι η δημιουργική συμμετοχή στη μουσική βελτιώνει την εικόνα του εαυτού, την αυτογνωσία και δημιουργεί θετικές συμπεριφορές (Mawby, 2014).

Παρόμοια ευρήματα έχουν αναφερθεί με μαθητές διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης και παιδιά χαμηλής οικονομικής κατάστασης (McFerran, Elefant, 2012). Στα οποία φαίνεται ότι η επιτυχία στη μουσική, μπορεί να ενισχύσει τα γενικά αισθήματα εμπιστοσύνης και αυτοεκτίμησης που αυξάνουν αντίστοιχα το κίνητρο για σπουδές. Διαφορετικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν διερεύνησαν τα οφέλη των παιδιών από την συμμετοχή τους στη μουσική διδασκαλία και προσθέτουν στα ήδη αναφερθέντα, την εκτίμηση, την πειθαρχία, την διασκέδαση, την ενεργό συμμετοχή και τις καλύτερες σχέσεις μεταξύ ενηλίκων ατόμων (MacFerran, Elefant, 2012).

Το 95% των γονέων, των συμμετεχόντων μαθητών στη μουσική διδασκαλία στα σχολεία, πιστεύει ότι η μουσική παρείχε στα παιδιά τους εκπαιδευτικά και κοινωνικά οφέλη τα οποία δεν βρέθηκαν σε άλλες αίθουσες διδασκαλίας χωρίς μουσική. Το 78% συμφώνησε ότι οι μουσικές δραστηριότητες αυξάνουν την κοινωνικότητα των παιδιών τους (MacFerran, Elefant, 2012).

Οι διευθυντές πάλι σχολείων που διδάσκεται μουσική, μίλησαν γενικά για τα οφέλη της αλλά και πιο συγκεκριμένα για την πειθαρχία, την ομαδικότητα, το συντονισμό αλλά και την ανάπτυξη διαφόρων δεξιοτήτων σε όλη τη ζωή ενός παιδιού. Ανέφεραν επίσης την ενίσχυση της υπερηφάνειας, της αίσθησης του «ανήκειν», της ευθύνης και γενικότερα της ολόπλευρης οικοδόμησης του χαρακτήρα και της προσωπικότητας όπως και την κοινωνική ανάπτυξη και την απόλαυση της ζωής που επέρχεται μέσα από τη συμμετοχή των παιδιών στη μουσική διδασκαλία (Κελεπούρη, 2010).

Ομοίως, στο Ηνωμένο Βασίλειο οι παιδαγωγοί που εργάζονται στα σχολεία αναφέρουν πολλά και σημαντικά οφέλη στην ανάπτυξη των παιδιών μέσα από την εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου, αφού θεωρείται ως ένα μέσο που συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και στην ανάπτυξη της αίσθησης της εμπιστοσύνης, της αυτοπειθαρχίας αλλά και του φυσικού συντονισμού των κινήσεων (Κελεπούρη, 2010).

Γίνεται συνεπώς αντιληπτό πως τα άτομα που συμμετέχουν μέσα σε μικρές μουσικές ομάδες, οι οποίες κοινωνικές σχέσεις που θα αναπτύξουν όπως ο σεβασμός και η εμπιστοσύνη, είναι κρίσιμες για τη μετέπειτα εξέλιξή τους σε άλλες ηλικιακές περιόδους (Joosse, 2008).

Εκτός των ανωτέρω, σημειώνεται πως κατά την εφηβεία η μουσική συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτοδιάθεσης των ατόμων. Η μουσική θεωρείται πηγή υποστήριξης όταν οι νέοι αισθάνονται ταραγμένοι ή ανασφαλείς και ενεργεί ως ρυθμιστής της διάθεσης τους, ενώ παράλληλα τους βοηθά να διατηρήσουν την αίσθηση της κοινότητας δηλαδή της αίσθησης ότι ανήκουν κάπου (Κελεπούρη, 2010).

Με τη χρήση της μουσικής, τα παιδιά είναι σε θέση να δημιουργήσουν τις δικές τους ομάδες ομότιμων και έτσι είναι σε θέση να διατηρήσουν και τις μεταξύ τους καλές- θετικές κοινωνικές σχέσεις. Η μουσική είναι αυτή που διευκολύνει αυτή την διαδικασία (Κελεπούρη, 2010). Παρόλο που είναι σαφές από την παραπάνω έρευνα ότι η μουσική έχει πολλές θετικές επιρροές στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, πρέπει να θυμάται κανείς ότι η κάθε έρευνα επικεντρώνεται σε παιδιά που λαμβάνουν ενεργά μέρος στη μουσική μη λαμβάνοντας υπόψη εκείνα τα παιδιά που δεν βρίσκουν τη μουσική ως μία ευχάριστη και διασκεδαστική εμπειρία (Joosse, 2008).

Τέλος, η ποιότητα της διδασκαλίας, ο βαθμός στον οποίο τα άτομα δοκιμάζουν την επιτυχία και η δέσμευση με ένα συγκεκριμένο είδος μουσικής μπορεί να ενσωματωθεί στις υπάρχουσες αντιλήψεις των παιδιών αν βέβαια βοηθήσουν σε αυτό και οι γονείς.

1.2 Τρόπος επίδρασης της μουσικής στην ανάπτυξη του παιδιού σε ψυχολογικό επίπεδο

Οι πρόσφατες ανησυχίες για την υγεία και την ευημερία των πληθυσμών, έχουν οδηγήσει σε αύξηση της έρευνας που διερευνά τον αντίκτυπο της τέχνης και της μουσικής σε παιδιά και ενήλικα άτομα. Ορισμένες έρευνες εστίασαν κυρίως στη σωματική ανάπτυξη των παιδιών, ως ένα από τα πιο σημαντικά θέματα που σχετίζονται με την ευημερία των παιδιών όσο και των ενηλίκων. Έχει αποδειχτεί ότι η χρήση της μουσικής στα πλαίσια υποστήριξης προγραμμάτων φυσικής αγωγής, βοηθά στη βελτίωση των επιδόσεων των παιδιών σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης. Όπως επίσης έχουν αναφερθεί, συγκεκριμένα θετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη των παιδιών σε καθημερινή βάση, όταν η μουσική είναι ρυθμικά συγχρονισμένη με την κινητική απόδοση αυτών, στο σχολείο και στο σπίτι (Koutsouridou, Hargreaves, 2009).

Ειδικοί επίσης, διερεύνησαν την επίδραση ενός προγράμματος μουσικής σε δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού, όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι η εκπαίδευση ενός παιδιού σε ένα μουσικό όργανο, βελτιώνει κατά πολύ τις λεπτές κινητικές του δεξιότητες. Πιο συγκεκριμένα, τα αγόρια δείχνουν μια σχετική αφοσίωση στη μουσική και εκθέτουν πολλές πτυχές της προσωπικής τους ευημερίας μέσω αυτής (Mawby, 2014).

Παρόλο όμως, που η μουσική εκπαίδευση και η μουσικοθεραπεία έχουν αποδειχθεί από καιρό ωφέλιμες για την εκπαίδευση και την ευρύτερη ανάπτυξη των παιδιών, έχει εξίσου αναγνωριστεί ότι υπάρχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ των δύο αυτών πρακτικών, αφού και οι δύο παρέχονται σε σχολεία για τα παιδιά. (Lense, Dykens, 2013). Εξαιτίας των πολλών ομοιοτήτων που παρατηρούνται, είναι δύσκολο να εξακριβωθεί η ακριβής επίδραση της μουσικής παιδείας και της μουσικοθεραπείας στο σχολικό περιβάλλον.

Πιο πρόσφατα, υποστηρίχθηκε ότι η εμπειρική έρευνα που διερευνά τη χρήση της μουσικής στα σχολεία, ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, είναι απαραίτητη για να εδραιωθεί πλήρως η αποτελεσματικότητά της σε τέτοια περιβάλλοντα (Mawby, 2014). Η έρευνα για την παροχή μουσικής στην κλασική αλλά και στην ειδική εκπαίδευση αλλά και το πλαίσιο της μουσικής ανάπτυξης για τα παιδιά είναι παραδείγματα εμπειρικών εργασιών που συνέβαλλαν σημαντικά στο πεδίο αυτό (Markou, 2010, Mawby 2011, 2014).

Σε συνέχεια των παραπάνω, θα λέγαμε πως από τις μελέτες που διερευνούν την επίδραση της μουσικής εκπαίδευσης στο ψυχολογικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα ως προς την ακαδημαϊκή απόδοση των παιδιών, οι ειδικοί ερεύνησαν τον αντίκτυπο της μουσικής εκπαίδευσης στο ψυχολογικό επίπεδο και την απόδοση στα μαθηματικά, με μια παρέμβαση που βασίστηκε στις τεχνικές του Kodaly, ακολουθώντας τις έννοιες της δυναμικής καθώς και σε δεξιότητες σχετικές με την κίνηση, την ακρόαση, το τραγούδι και την αναγνώριση του ήχου. Η μουσική αυτή παρέμβαση διήρκεσε δέκα μήνες, μία ώρα την εβδομάδα, και από τα πρώτα κιόλας αρχικά αποτελέσματα των παιδιών στη πειραματική ομάδα για την δοκιμασία στα μαθηματικά φάνηκε ότι ήταν υψηλότερα από τα παιδιά στην ομάδα ελέγχου (Macferran, Elefant, 2012).

Αναλυτικότερα, η πειραματική ομάδα χωρίστηκε σε δύο ομάδες: παιδιά με μουσική στο σπίτι και παιδιά χωρίς μουσική στο σπίτι. Οι μουσικές εμπειρίες στο σπίτι (δηλαδή ακούγοντας την δική τους μουσική συλλογή ή έστω και ένα μέλος της οικογένειας να τραγουδάει) και κάποιες άλλες προ υπάρχουσες διαφορές που δεν καθορίζονται από τους συντάκτες της μελέτης, μπορεί να έχουν συμβάλει σε αυτές τις διαφορές των δύο ομάδων. Τα παιδιά στη πειραματική ομάδα έλαβαν τέσσερις μήνες μουσικής διδασκαλίας ενώ τα παιδιά στην ομάδα ελέγχου δεν έλαβαν καθόλου μουσική διδασκαλία.

Εδώ είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι η μουσική αυτή διδασκαλία περιλάμβανε εβδομαδιαίες συνεδρίες των τριάντα λεπτών που πραγματοποιήθηκαν από εξελιγμένους μαθητές στις μεθόδους μουσικής και υπό την επίβλεψη του παιδαγωγού του νηπιαγωγείου.

Με την ανάλυση των δεδομένων, αποκαλύφθηκε πως τα παιδιά που έλαβαν μουσική διδασκαλία παρουσίασαν μεγαλύτερα οφέλη στην ανάπτυξη της φωνητικής κατάταξης των φωνημάτων. Επίσης, τα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης υποστηρίζουν μια υπόθεση σχεδόν μεταφοράς, ότι δηλαδή η ενεργή παραγωγή μουσικής και η σύνδεση του ήχου με αναπτυξιακά κατάλληλα σύμβολα, μπορούν να αναπτύξουν γνωστικές διαδικασίες παρόμοιες με εκείνες που απαιτούνται για την κατάκτηση μιας ομιλούμενης λέξης στα φωνήματά της (Macferran, Elefant, 2012).

Η μουσική φαίνεται να βελτιώνει την πτυχή της γενικής νοημοσύνης στο ψυχολογικό επίπεδο, η οποία σχετίζεται με κάποιες από τις δεξιότητες που απαιτούνται στα μαθηματικά, των παιδιών με ειδικές ανάγκες (Macferran, Elefant, 2012).

1.3 Η επίδραση της μουσικής σε έμβρυα πριν την γέννηση και όταν βρίσκονται στην κοιλιά της μητέρας τους

Σύμφωνα με ειδικούς ερευνητές, το έμβρυο παρουσιάζει βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη μνήμη ακόμη και όταν βρίσκεται στην κοιλιά της μητέρας του (Chao, et al., 2009).

Τα έμβρυα έχουν βραχυπρόθεσμη μνήμη δέκα λεπτών που αρχίζει συνήθως στις τριάντα εβδομάδες κύησης, είναι πιθανό όμως να αρχίσει και νωρίτερα. Αυτό διαπιστώθηκε με δοκιμασίες προσαρμογής στη μουσική, όπου το έμβρυο εκτέθηκε σε μουσικό ερέθισμα (μόνο μουσικό τόνο) κάθε τριάντα δευτερόλεπτα μέχρι να μην

υπάρχει εμβρυική κίνηση για τουλάχιστον ένα δευτερόλεπτο μετά το ερέθισμα, δείχνοντας έτσι ότι το έμβρυο είχε συνηθίσει το ερέθισμα αυτό. Δέκα λεπτά αργότερα, το ίδιο έμβρυο εκτέθηκε εκ νέου στο ερέθισμα και παρατηρήθηκε ότι χρειάστηκαν λιγότερα ερεθίσματα για να επιτευχθεί μια απόκριση- συνήθεια. Μέχρι τις τριάντα οκτώ εβδομάδες κύησης, το έμβρυο παρουσιάζει μακροπρόθεσμα μνήμη έως και τεσσάρων εβδομάδων (Mawby, 2014).

Μεταξύ τριάντα δύο και τριάντα οκτώ εβδομάδων, τα έμβρυα είναι σε θέση να θυμούνται τα μουσικά ερεθίσματα που εκτέθηκαν αρκετές ημέρες πριν, όπως αναφέρει ο Wilkin (1995/1996). Καθώς το έμβρυο άκουγε μια μουσική επιλογή η αρχική του απόκριση ήταν μια δυνατή κίνηση, όταν όμως άκουγε την μουσική επιλογή καθημερινά τότε εκδήλωνε μια πιο χαλαρή κίνηση. Ακόμη και όταν είχε να ακούσει τη μουσική αυτή επιλογή τέσσερις ημέρες, παρουσίαζε την ίδια απόκριση. Το έμβρυο εκτός από την ικανότητα να θυμάται τους ήχους που ακούει και λόγω του ότι στο τρίτο τρίμηνο της κύησης μπορεί και ακούει τους περισσότερους από τους ήχους έξω από την μήτρα αλλά και την φωνή της μητέρας του, έχει επίσης την ικανότητα στις τριάντα έξι με σαράντα εβδομάδες να διακρίνει τις αλλαγές στα ζεύγη φωνηέντων, τους συνώνυμους ήχους, καθώς και να αναγνωρίζει την αλλαγή φύλου ενός ομιλητή (Στάμου, 2006).

Το έμβρυο διακρίνει φυσικά την φωνή της μητέρας του από τις φωνές άλλων γυναικών και έχει ακόμη παρατηρηθεί πως κατά την έκθεση ενός εμβρύου στη φωνή της μητέρας του, αυξάνεται ο καρδιακός του ρυθμός κατά πέντε bpm ενώ όταν εκτίθεται στη φωνή μιας άλλης γυναίκας, ο καρδιακός του ρυθμός μειώνεται κατά τέσσερα bpm. Οι μεταβολές αυτές, παρατηρήθηκαν κατά τον χρόνο ακρόασης διαφόρων φωνών υποδηλώνοντας την ικανότητα του εμβρύου να διατηρεί την προσοχή του σε διάφορα και διαφορετικά ερεθίσματα (Στάμου, 2006). Τα έμβρυα ακόμη σε ηλικία κύησης τριάντα έξι με τριάντα εννέα εβδομάδων μπορούν να διακρίνουν μεταξύ δύο διαφορετικών ήχων αλλά και της μουσικής (Στάμου, 2006).

Τέλος, στην ίδια έρευνα αναφέρεται πως όταν οι ειδικοί παίζουν μουσική σε ένα έμβρυο, μετά από αρκετές ακροάσεις φαίνεται το έμβρυο να μετακινείται στο ρυθμό της μουσικής. Όταν η μουσική σταματήσει ή αλλάξει, το έμβρυο σταματά να κινείται εκδηλώνοντας έτσι την δυσαρέσκειά του. Αν στη συνέχεια παίξουν την ίδια

μουσική ή μια νέα, το έμβρυο κάνει κάποια λεπτά να αντιδράσει, μόλις όμως κινηθεί υποδεικνύει ότι θυμήθηκε ή ότι έμαθε το νέο ρυθμό της μουσικής (Chao, et al., 2009).

1.4 Η επίδραση της μουσικής σε βρέφη, πριν την προσχολική ηλικία

Ως προς την επίδραση της μουσικής σε βρέφη πριν την προσχολική ηλικία, έρευνα που διεξήχθη από μία ομάδα ερευνητών την δεκαετία του 1990, έδειξε ότι η έκθεση στη μουσική από την πρώιμη κιάλας παιδική ηλικία, βοηθά τα παιδιά να μιλούν πιο καθαρά, να αναπτύσσουν μεγαλύτερο λεξιλόγιο και να ενισχύουν ταυτόχρονα κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες (Macferran, Elefant, 2012).

Ο ψυχολόγος Gardner, υποστήριξε ήδη από το 1983 ότι η μουσική νοημοσύνη είναι εξίσου σημαντική με τη λογική και συναισθηματική νοημοσύνη των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η μουσική έχει την δυνατότητα να ενισχύει τη σύνδεση μεταξύ του σώματος και του εγκεφάλου έτσι ώστε να συνεργαστούν ως ομάδα, στα παιδιά προσχολικής ηλικίας (Macferran, Elefant, 2012).

Για παράδειγμα, όταν τα παιδιά χορεύουν και κινούνται με την μουσική, αναπτύσσουν καλύτερες κινητικές δεξιότητες ενώ παράλληλα το τραγούδι τα βοηθά να εξασκούν τη φωνή τους.

Σε γενικές γραμμές η έκθεση των παιδιών στη μουσική υποστηρίζει την αναπτυξιακή τους διαδικασία και τα βοηθά να μάθουν τον ήχο. Πολλές μελέτες έχουν διερευνήσει τη σημασία της μουσικής στην ανάπτυξη της πρώιμης ηλικίας από την δεκαετία του 1950 έως και τις μέρες μας (Mawby, 2014). Από αυτή την διερεύνηση προκύπτουν δύο γεγονότα ευρέως αποδεκτά, ότι τα παιδιά δεν εκφράζονται στη μουσική με τον ίδιο τρόπο όπως οι ενήλικες και ότι τα έτη από την γέννηση έως την ηλικία των έξι είναι η πιο σημαντική περίοδος για τη μουσική ανάπτυξη ενός παιδιού.

Αυτό σημαίνει ότι ακόμη και τα μικρότερα παιδιά που λαμβάνουν τους τόνους της μουσικής, μπορούν να ξεχωρίσουν ακούσια την μελωδία, την συχνότητα αλλά και πολλά ακόμη ερεθίσματα.

Ως εκ τούτου, όπως συμβαίνει και στην ανάπτυξη γλωσσών, τα μικρά παιδιά αναπτύσσουν μουσικές δεξιότητες μιμούμενα και απομνημονεύοντας τους ρυθμούς και τους τόνους των τραγουδιών, όπως για παράδειγμα το «χτύπημα» και το τραγούδι. Χωρίς αυτή την ικανότητα τα παιδιά δεν θα ήταν σε θέση να αναπτύσσουν μουσικές δεξιότητες (Mawby, 2014).

Ωστόσο, η ικανότητα αυτή επηρεάζεται από κάποιους θετικούς και αρνητικούς παράγοντες. Για αυτό το λόγο απαιτείται επαρκής διέγερση και έκθεση στη μουσική και στο μουσικό παιχνίδι, προκειμένου να μπορέσουν τα παιδιά να μετατρέψουν τις όποιες δυνατότητές τους σε πραγματική μουσική ανάπτυξη. Από την άποψη της διδασκαλίας η πιο χαρακτηριστική αρνητική επίδραση είναι όταν οι γονείς δεν είναι μουσικά προσανατολισμένοι και έτσι δεν εκθέτουν τα παιδιά τους στη μουσική ακόμη και πριν την προσχολική ηλικία (Κελεπούρη, 2010).

1.5 Η επίδραση της μουσικής σε παιδιά στην προσχολική ηλικία

Αποτελεί γεγονός πως το μουσικό αυτί και η ικανότητα μνήμης και απόδοσης της μουσικής και στίχων, συνδέονται άμεσα με τις ικανότητες απομίμησης της ομιλίας ήδη σε πολύ αρχικό στάδιο της ανάπτυξης των παιδιών (Hallam, 2010).

Οι συγκρίσεις ομάδων παιδιών με υψηλές και χαμηλές ικανότητες αντίληψης της μουσικής στην προσχολική ηλικία, αποκαλύπτουν ότι οι ομάδες υψηλής μουσικότητας έχουν καλύτερη απόδοση στη μιμητική ομιλία του λόγου, μπορούν να τραγουδήσουν καλύτερα και παρουσιάζουν ενισχυμένη ικανότητα μνήμης και απόδοσης μουσικής και στίχων (Hallam, 2010).

Είναι επίσης γνωστή εδώ και αιώνες η θεραπευτική ιδιότητα της μουσικής σε ανθρώπους που πάσχουν από σχετικές νόσους. Γεγονός είναι ότι έρευνες που διεξήχθησαν τα τελευταία χρόνια σχετικά με το αν ο εγκέφαλος παιδιών με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επηρεάζεται από την μουσική, έδειξαν ότι σαφώς η μουσική επηρεάζει τη λειτουργία του εγκεφάλου και κατά συνέπεια και του σώματος τους. Την τελευταία δεκαετία μπορεί να διακρίνει κανείς τις εφαρμογές της μουσικής στην ιατρική επιστήμη διαπιστώνοντας ότι το μέλλον της προμηνύεται λαμπρό κυρίως στο χώρο των παιδιών προσχολικής ηλικίας με τυχόν ειδικές ανάγκες. (Macferran, Elefant, 2012).

Κεφάλαιο 2

Η σύνδεση της μουσικής με την ανάπτυξη του εγκεφάλου και τις νευροεπιστήμες

2.1 Μουσική και ανάπτυξη εγκεφάλου παιδιών

Οι ερευνητές πιστεύουν εδώ και χρόνια, ότι η μουσική μπορεί να τονώσει την ανάπτυξη του εγκεφάλου. Σύμφωνα με την ιδέα της «Επιρροής του Μότσαρτ», η ιδέα είναι ότι τα βρέφη και τα μικρά παιδιά μπορούν να επωφεληθούν από την έκθεσή τους σε πρώιμα μουσικά ακούσματα (Chao, et al., 2009). Η αρχική μελέτη της

«επιρροής του Μότσαρτ» που πραγματοποίησε ο Francis Raucher και ο Gordon Shaw μαζί με συναδέλφους τους, επικεντρώθηκε σε σπουδαστές κολεγίων και όχι σε βρέφη όπως ισχυρίζονται ότι είναι ο κύριος λόγος της μελέτης.

Οι ειδικοί εξηγούν ότι η βέλτιστη εκμάθηση στα παιδιά συμβαίνει όταν τα δύο ημισφαίρια του εγκεφάλου εργάζονται μαζί. Κάθε στρατηγική ανάπτυξης του εγκεφάλου, όπως με τη χρήση της μουσικής, που ενσωματώνει τις λειτουργίες και των δύο ημισφαιρίων, χρησιμοποιεί το φυσικό σχεδιασμό του εγκεφάλου για να διευκολύνει τη μάθηση των παιδιών.

Από τεχνικής άποψης, όταν τα δύο μισά του εγκεφάλου μας εργάζονται σε συγχρονισμό ή σε συνεργασία το ένα με το άλλο, η μάθηση βελτιστοποιείται, επιτρέποντας έτσι στα παιδιά να λάβουν αυτό που συμβαίνει πιο αποτελεσματικά (Hallam, 2010).

Αν και τα οφέλη της μουσικής συχνά αμφισβητούνται, υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι η μουσική δημιουργεί υψηλότερη λειτουργία του εγκεφάλου σε όσους είναι εξοικειωμένοι με τη μουσική εν γένει (Mawby, 2014).

Η σπουδαιότητα της μουσικής εκπαίδευσης λοιπόν, είναι ότι ενεργοποιούνται τόσο οι εγκεφαλικές λειτουργίες όσο και η δραστηριότητα του εγκεφαλικού φλοιού και οι μηχανισμοί ανάκτησης της μνήμης. Κάθε μουσική εμπειρία που προσφέρουν οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές τους, επηρεάζει ταυτόχρονα τον εγκέφαλο, το σώμα και τα συναισθήματά τους (Mawby, 2014).

2.2 Σύνδεση μουσικής και νευροεπιστήμης σε μωρά και παιδιά

Αρκετές έρευνες έχουν διαπιστώσει ότι οι ικανότητες αντίληψης της μουσικής, βελτιώνουν παράλληλα την ικανότητα ανάγνωσης, μίμησης και ανάκτησης αγνώστου γλωσσικού υλικού (Hallam, 2010). Το ίδιο ισχύει και για παιδιά προσχολικής ηλικίας που όσο μεγαλύτερη είναι η ικανότητα αντίληψης της μουσικής τόσο καλύτερη είναι και η ικανότητα απομίμησης της ομιλίας τους, δηλαδή το να μπορούν να απομνημονεύουν και να μιμούνται νέο και άγνωστο για αυτά υλικό (Trainor, 2008).

Αυτό δίνει έμφαση στη σημασία αντιμετώπισης της σχέσης μεταξύ μουσικών και γλωσσικών ικανοτήτων με την βοήθεια πάντα της μουσικής. Η οικοδόμηση της γνώσης στους τομείς των γλωσσικών ή μουσικών ικανοτήτων είναι το κατ'ουσίαν επαναλαμβανόμενο πρόβλημα της σχέσης μεταξύ της φύσης και της μουσικής,

πράγμα που είναι δύσκολο να διερευνηθεί πειραματικά, δεδομένης της έλλειψης δοκιμαστικών ορισμών των όρων «ικανότητας – ταλέντου».

Υπάρχει, σημαντική συζήτηση ως προς το αν οι διαφορές στη συμπεριφορά κάποιου οφείλονται είτε σε « έμφυτο ταλέντο» είτε στην ποσότητα και την ποιότητα της πρακτικής εξάσκησης σε ένα συγκεκριμένο τομέα.

Πράγματι η άποψη αλληλεπίδρασης μεταξύ γενετικά και επιδημιολογικά καθοδηγούμενων ικανοτήτων που τροποποιούνται από την εμπειρία, εξαρτάται ίσως από τον τομέα των δεξιοτήτων αλλά είναι γενικά ευρέως αποδεκτή στους τομείς απόκτησης της γλώσσας ή απόκτησης της μουσικής (Mawby, 2014).

Οι νευροφυσιολογικές, ακουστικές βελτιώσεις και οι ωφέλιμες επιδράσεις μεταφοράς ερεθισμάτων στις γλωσσικές λειτουργίες σχετίζονται συχνά με τα έτη εκπαίδευσης και οντογενετικά η διάκριση του ρυθμού , είναι ένας πρώιμα ανεπτυγμένος μηχανισμός που ξεκινά προγεννητικά και συνεχίζεται κατά την παιδική ηλικία. Η επίδραση της μουσικής κατάρτισης και του αντίκτυπου του πολιτισμού στην απόκτηση μουσικής παιδείας είναι αναμφισβήτητη, παρόλο που οι μεμονωμένες διαφορές σε υψηλά επιτεύγματα μπορούν να βασίζονται και σε άλλες πτυχές της ανάπτυξης του παιδιού (Trainor, 2008).

Η μουσική λοιπόν, έχει την ικανότητα να αποσπά με θετικό τρόπο την προσοχή των παιδιών και έτσι τους δίνεται η δυνατότητα να ξεπεράσουν τυχόν προβλήματα και ίσως συμπτώματα καθυστερημένης ανάπτυξης αλλά τα βοηθά εξίσου να ξεπεράσουν αρνητικά συναισθήματα όπως η λύπη , η απελπισία καθώς και τον θυμό ή την οργή που αισθάνονται πολλές φορές χωρίς να υπάρχει κάποια ιδιαίτερη αιτία.

Η μουσική έχει τέτοιου είδους ιδιότητες οι οποίες μπορούν να απαλύνουν και να κατευνάσουν τις διάφορες εσωτερικές εντάσεις των παιδιών, όπως η ανησυχία και ο εκνευρισμός. Η διασκέδαση και ο προσανατολισμός του ενδιαφέροντος του παιδιού σε κάτι άλλο, θεωρείται ακόμα μία ξεχωριστή ιδιότητα της μουσικής, γιατί ακριβώς ανεβάζει το ηθικό των παιδιών.

2.3 Σύστημα πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner

Ο Howard Gardner του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, έχει εντοπίσει ξεχωριστά πολλαπλά συστήματα νοημοσύνης. Η θεωρία αυτή προέκυψε από την σχετική

γνωστική έρευνα και καταγράφει το βαθμό στον οποίο οι μαθητές έχουν διαφορετικά στοιχεία νοημοσύνης και ως εκ τούτου μαθαίνουν, θυμούνται, κατανοούν και εκτελούν με διάφορους τρόπους, σύμφωνα με τον Gardner (1991) (Κελεπούρη, 2010).

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, όλοι μπορούμε να γνωρίσουμε τον κόσμο μέσω της γλώσσας, της λογικό μαθηματικής ανάλυσης, της χωρικής αναπαράστασης, της μουσικής σκέψης, της χρήσης του σώματος για την επίλυση προβλημάτων ή για την πραγματοποίηση πράξεων, την κατανόηση άλλων ατόμων αλλά και την κατανόηση του ότι οι άνθρωποι διαφέρουν αλλά και τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι νοημοσύνες χρησιμοποιούνται και συνδυάζονται έτσι ώστε να εκτελέσουν διαφορετικά καθήκοντα, να επιλύσουν διάφορα προβλήματα και να έχουν πρόοδο σε διάφορους τομείς (Joosse, 2008).

Ο Gardner αναφέρει επίσης ότι αυτές οι διαφορές «προκαλούν» ένα εκπαιδευτικό σύστημα που υποθέτει πως όλοι μπορούν να μάθουν τα ίδια θέματα με τον ίδιο τρόπο και ότι ένα ομοιόμορφο και παγκόσμιο μέτρο αρκεί για να δοκιμάσει την διαδικασία μάθησης των παιδιών- μαθητών με τρόπους διδασκαλίας και αξιολόγησης σε κάπως μικρότερο βαθμό, αλλά κυρίως με τρόπους λογικούς και ποσοτικούς (Joosse, 2008).

2.4 Μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα

2.4.1 Σύστημα Dalcroze

Το σύστημα Dalcroze Eurhythmics, γνωστό και ως μέθοδος Dalcroze ή απλά ως σύστημα ευρυθμίας, είναι μία από τις διάφορες αναπτυξιακές προσεγγίσεις συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου Kodaly, Orff Schulwerk και Suzuki που χρησιμοποιούνται για την διδασκαλία της μουσικής στους μαθητές. Το σύστημα eurhythmics αναπτύχθηκε στις αρχές του 2^{ου} αιώνα από τον Ελβετό μουσικό και εκπαιδευτή Emile Jaques-Dalcroze.

Το σύστημα Dalcroze διδάσκει τις έννοιες του ρυθμού, της δομής και της μουσικής έκφρασης χρησιμοποιώντας κίνηση. Επικεντρώνεται στο να επιτρέψει στο μαθητή να αποκτήσει σωματική συνειδητοποίηση και εμπειρία της μουσικής από την κατάρτιση που λαμβάνει χώρα μέσω των αισθήσεων και ιδιαίτερα της κιναισθητικής (Trainor, Laurel et al., 2003).

Οι ευρυθμίες συχνά εισάγουν μια μουσική ιδέα μέσω της κίνησης πριν μάθουν οι μαθητές την οπτική τους εικόνα. Αυτή η αλληλουχία μεταφράζεται σε αυξημένη συνειδητοποίηση του σώματος και σε μια συσχέτιση του ρυθμού με μια φυσική εμπειρία για τον μαθητή, ενισχύοντας έτσι τις έννοιες κιναισθητικά. Η ευρυθμία έχει ευρείες εφαρμογές και οφέλη και μπορεί να διδάσκεται σε διάφορες ηλικιακές ομάδες.

Τα μαθήματα ευρυθμίας για όλες τις ηλικίες διαμοιράζονται έναν κοινό στόχο, να προσφέρουν στον σπουδαστή-μαθητή μουσικής ένα σταθερό ρυθμικό υπόβαθρο μέσω της κίνησης προκειμένου να ενισχυθεί η μουσική έκφραση και κατανόηση του (Trainor, Laurel et al., 2003).

2.4.2 Σύστημα Kondaly

Η μέθοδος Kondaly, που επίσης αναφέρεται ως η ιδέα Kondaly είναι μία προσέγγιση της μουσικής εκπαίδευσης που αναπτύχθηκε στην Ουγγαρία κατά τα μέσα του 20^{ου} αιώνα από τον Zoltan Kodaly (Houlahan, Tacka, 2008). Η φιλοσοφία του για την εκπαίδευση στη μουσική, χρησίμευσε ως έμπνευση για τη μέθοδο η οποία στη συνέχεια αναπτύχθηκε για αρκετά χρόνια από τους συνεργάτες του. Χρησιμοποιώντας τις αρχές του ως θεμέλιο οι συνάδελφοί, οι φίλοι και οι πιο ταλαντούχοι μαθητές του Kodaly ανέπτυξαν την πραγματική παιδαγωγική που τώρα ονομάζεται μέθοδος Kodaly.

Οι δημιουργοί της μεθόδου διερεύνησαν τις μουσικές εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν σε όλο τον κόσμο και ενσωμάτωσαν εκείνες που αισθάνονταν ότι ήταν οι καλύτερες και οι πλέον κατάλληλες για χρήση στην Ουγγαρία (Houlahan, Tacka, 2008).

Η μέθοδος Kodaly χρησιμοποιεί μια παιδική-αναπτυξιακή προσέγγιση για την αλληλουχία δεδομένων, εισάγοντας δεξιότητες ανάλογα με τις δυνατότητες του παιδιού. Οι νέες έννοιες εισάγονται ξεκινώντας από το πιο εύκολο για το παιδί και προχωρώντας προς το πιο δύσκολο. Τα παιδιά έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με μουσικές έννοιες μέσω εμπειριών όπως η ακρόαση, το τραγούδι ή η κίνηση. Μόνο όταν το παιδί εξοικειωθεί με μια έννοια μαθαίνει και να την σημειώνει. Παρόμοια λειτουργούν και οι μέθοδοι Suzuki και Simply music. Οι έννοιες επανεξετάζονται και

ενισχύονται διαρκώς μέσω παιχνιδιών, κινήσεων, τραγουδιών και ασκήσεων (Houlahan, Tacka, 2008).

Η μέθοδος Kodaly επίσης, ενσωματώνει συλλαβές ρυθμού παρόμοιες με αυτές που δημιούργησε ο Γάλλος θεωρητικός Emile- Joseph Cheve του 19^{ου} αιώνα. Σε αυτό το σύστημα, οι νότες σημειώνονται με συγκεκριμένες συλλαβές που εκφράζουν την διάρκειά τους.

Για παράδειγμα, οι τριμηνιαίες νότες εκφράζονται από τη συλλαβή “ta” ενώ τα οκτώ ζευγάρια σημείωσης εκφράζονται χρησιμοποιώντας τις συλλαβές “ti-ti”. Οι μεγαλύτερες τιμές σημειώσεων εκφράζονται με την επέκταση του ta ώστε να γίνει “ta-a” ή “ta-o” (μισή νότα), “ta-aa” ή “ta-oo” (διακεκομμένη μισή νότα) και “ta-aaa” ή “ta-ooo” (ολόκληρη η σημείωση). Αυτές οι συλλαβές χρησιμοποιούνται στη συνέχεια όταν διαβάζονται με τα μάτια ή με άλλους ρυθμούς (Houlahan, Tacka, 2008).

2.4.3 Σύστημα Orff

Το σύστημα Orff Schulwerk ή απλά η προσέγγιση Orff, είναι μία αναπτυξιακή προσέγγιση που χρησιμοποιείται στη μουσική εκπαίδευση. Συνδυάζει τη μουσική, την κίνηση, το δράμα και την ομιλία σε μαθήματα παρόμοια με τον παιδικό κόσμο του παιχνιδιού. Αναπτύχθηκε από τον Γερμανό συνθέτη Carl Orff (1895-1982) και τον συνάδελφό του Gunild Keetman κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1920 (Schellenberg, 2004)

Ο Carl Orff, εργάστηκε μέχρι το τέλος της ζωής του πάνω στη συνέχιση, ανάπτυξη και τη διάδοση της μεθόδου διδασκαλίας του. Η προσέγγιση Orff χρησιμοποιείται τώρα σε όλο τον κόσμο για να διδάξει τους μαθητές σε ένα φυσικό και άνετο περιβάλλον.

Ο όρος « Schulwerk» είναι γερμανικός και σημαίνει (στην κυριολεξία) “σχολική δουλειά” ή “σχολική εκπαίδευση” στον τομέα της μουσικής.

Η προσέγγιση Orff της μουσικής εκπαίδευσης χρησιμοποιεί πολύ στοιχειώδεις μορφές καθημερινής δραστηριότητας με σκοπό τη μουσική δημιουργία από τους μαθητές. Η προσέγγιση αυτή αναφέρεται σε μια μουσική παιδεία με γνώμονα το παιδί που αντιμετωπίζει τη μουσική ως ένα βασικό σύστημα, όπως τη γλώσσα και πιστεύει ότι όπως κάθε παιδί μπορεί να μάθει μια γλώσσα χωρίς επίσημη

εκπαίδευση έτσι μπορεί να μάθει και τη μουσική προσεγγίζοντάς τη με ευγενικό και φιλικό τρόπο (Schellenberg, 2004).

Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά η προσέγγισή του Orff, οι παιδαγωγοί πρέπει να δημιουργήσουν μια ατμόσφαιρα παρόμοια με τον κόσμο του παιχνιδιού ενός παιδιού. Αυτό επιτρέπει στα συμμετέχοντα παιδιά να αισθάνονται άνετα μαθαίνοντας μια νέα και συχνά αφηρημένη μουσική δεξιότητα, τα βοηθά να εξερευνούν περισσότερο ένα μουσικό όργανο ή μία μουσική δεξιότητα χωρίς να έχουν την αίσθηση ότι αξιολογούνται ή κρίνονται από τους συνομηλίκους ή τους δασκάλους τους. Ένα παιδί που συμμετέχει σε μια τάξη Orff, δεν αισθάνεται την πίεση των ερμηνειών που συμβαίνει συχνά σε συνδυασμό με τη μουσική, αντιθέτως αντιμετωπίζεται ως ίσος με όλους τους υπόλοιπους ακόμη και όταν εκτελεί sólo μουσική (Schellenberg, 2004).

Η προσέγγιση Orff χρησιμοποιείται από τους παιδαγωγούς για να ενθαρρύνουν τους μαθητές τους να απολαμβάνουν τη μουσική, τόσο ως άτομα όσο και μέσα σε ομάδες.

Όντας τα παιδιά μέσα σε ομάδες συνειδητοποιούν τις χαρές του συντονισμού και της συνοχής των ομάδων. Στις ομάδες αυτές συμμετέχουν και άλλοι όπως ενήλικες και γονείς. Με αυτό τον τρόπο ο γονέας αποκτά σημαντικό ρόλο μέσω της μουσικής στην παιδική εκπαίδευση και κατέχει κεντρική θέση σε αυτή.

Σύμφωνα με την άποψη του ίδιου του δασκάλου, το Orff- Schulwerk είναι μια διαδικασία κατακερματισμού κάθε δραστηριότητας στην απλούστερη μορφή της και στη συνέχεια η παρουσίαση- εξήγησή της βήμα- βήμα και μία κάθε φορά μέχρι να γίνει τελικά μια ολοκληρωμένη απόδοση.

Μέρος 2^ο

Μεθοδολογία

Η παρούσα εργασία είναι μια βιβλιογραφική έρευνα που στηρίζεται για την συλλογή δεδομένων της σε βιβλία και επιστημονικά άρθρα ελληνικά αλλά και ξενόγλωσσα, όπως επίσης και σε ερωτηματολόγια τα οποία χρησιμοποιήθηκαν σαν επιστημονικό εργαλείο και μοιράστηκαν σε δείγμα εβδομήντα τριών ατόμων, συναδέλφων

παιδαγωγών που εργάζονται ανά την Ελλάδα και ενδιαφέρονταν για τις απόψεις των ίδιων σχετικά με την συμβολή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

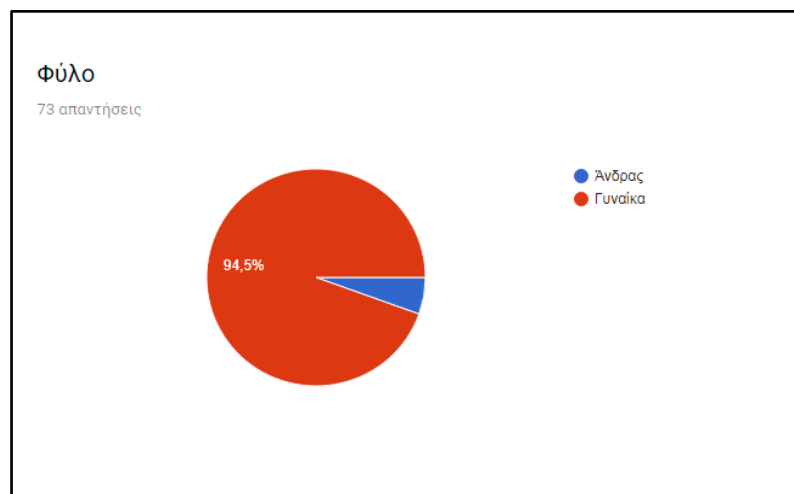
Μέρος 3^ο

Αποτελέσματα

Ανάλυση

Φύλο

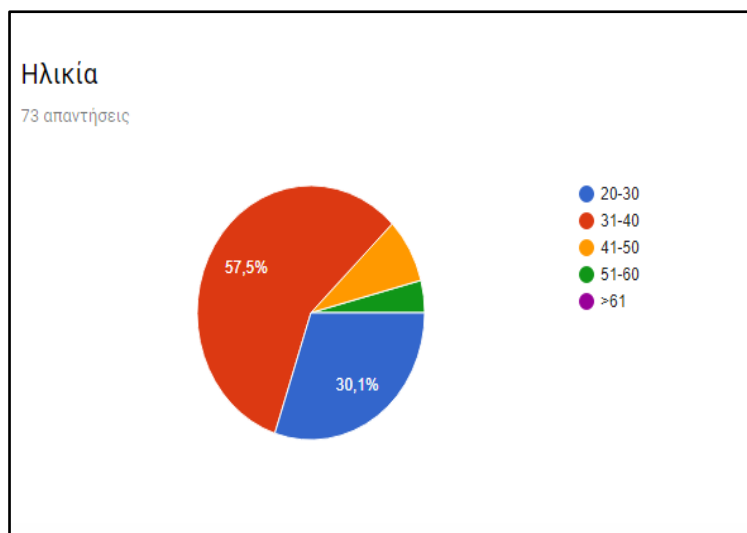
Το 94,5% των ερωτηθέντων ήταν γυναίκες και το υπόλοιπο 5,5% ήταν άνδρες.

Γράφημα 1

Ηλικία

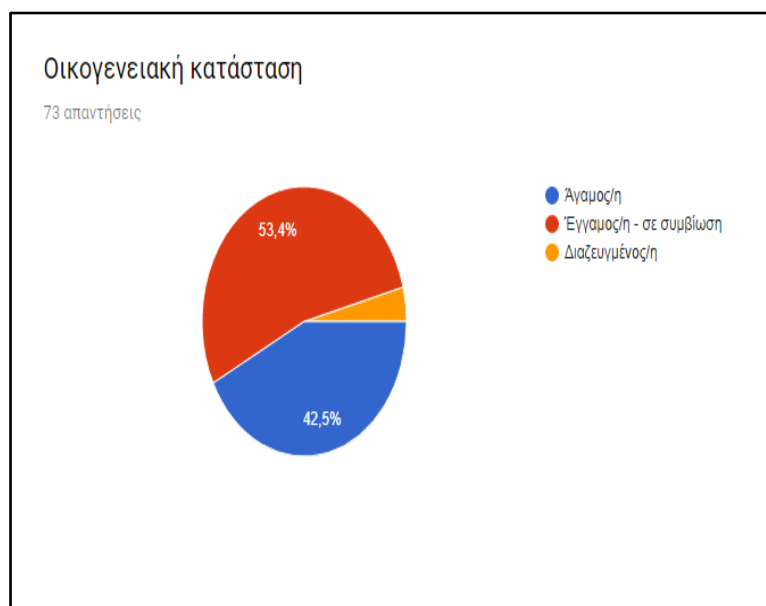
Το 57,5% των ερωτηθέντων ήταν ηλικίας από 31-40 ετών, το 30,1% από 20-30 ετών, το 8,2% από 41-50 ετών και το υπόλοιπο 4,1% από 51-60 ετών.

Γράφημα 2

Οικογενειακή κατάσταση

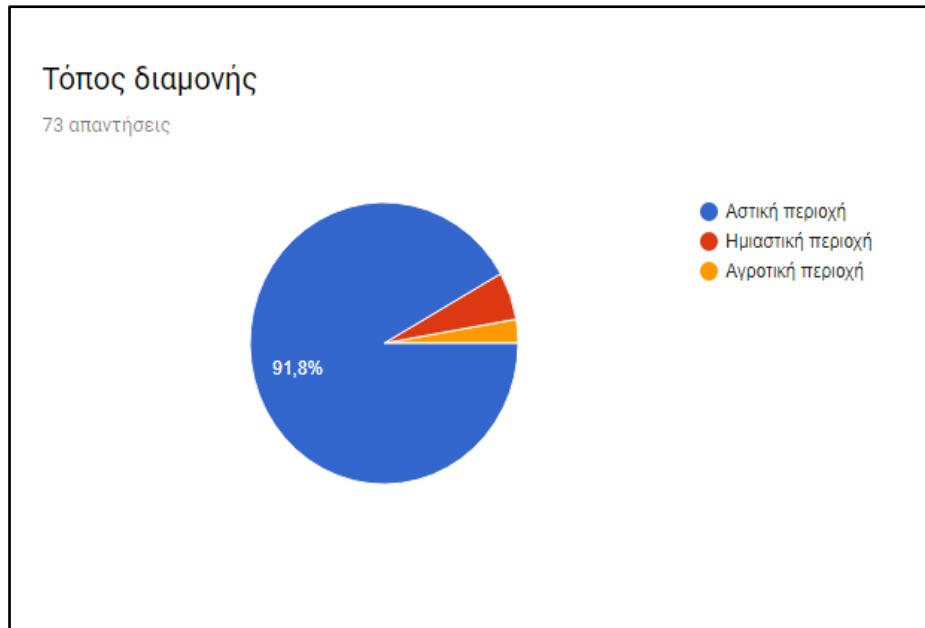
Το 53,4% των ερωτηθέντων ήταν έγγαμοι/ σε συμβίωση, το 42,5% ήταν άγαμοι και το υπόλοιπο 4,1% ήταν διαζευγμένοι.

Γράφημα 3

Τόπος διαμονής

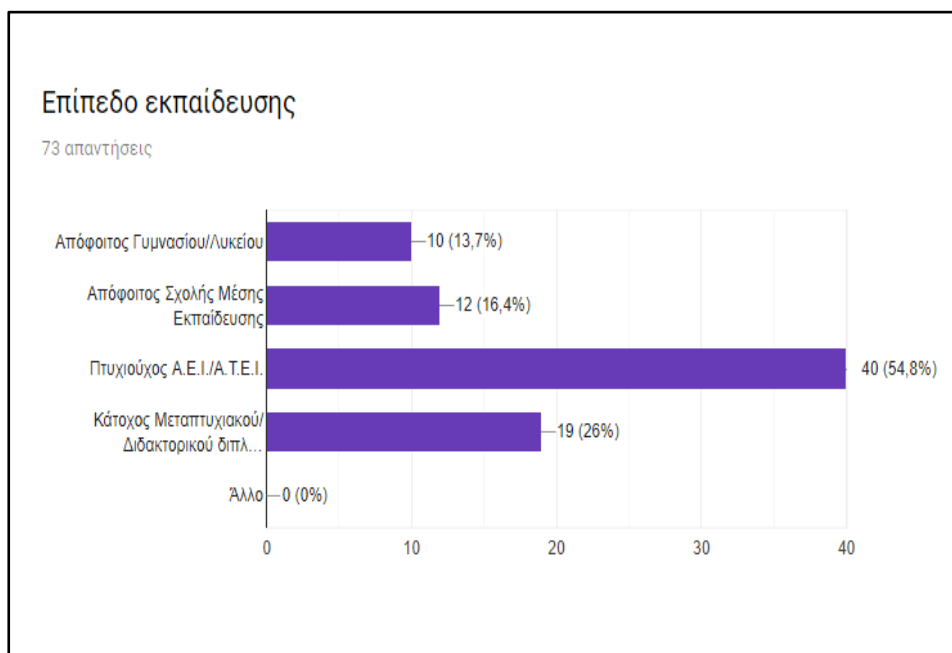
Το 91,8% των ερωτηθέντων διαμένουν σε αστική περιοχή, το 5,5% σε ημιαστική περιοχή και το υπόλοιπο 2,2% σε αγροτική περιοχή.

Γράφημα 4

Επίπεδο εκπαίδευσης

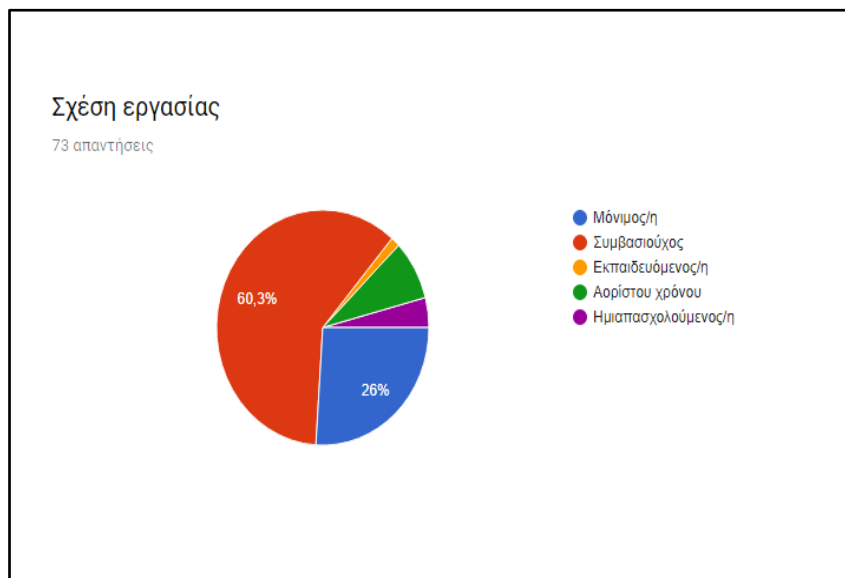
Το 54,8% των ερωτηθέντων είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΑΤΕΙ, το 26% είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού, το 16,4% είναι απόφοιτοι Σχολής Μέσης Εκπαίδευσης και το 13,7% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου.

Γράφημα 5

Σχέση Εργασίας

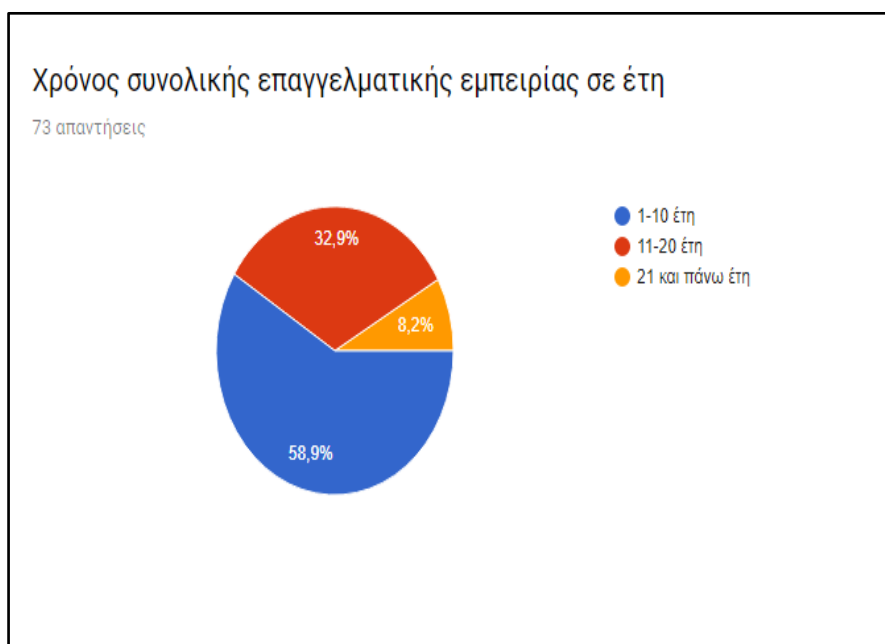
Το 60,3% είναι συμβασιούχοι, το 26% είναι μόνιμοι, το 8,2% είναι αορίστου χρόνου, το 4,1% είναι ημι-απασχολούμενοι και το υπόλοιπο 1,4% είναι εκπαιδευόμενοι.

Γράφημα 6

Χρόνος Επαγγελματικής Εμπειρίας

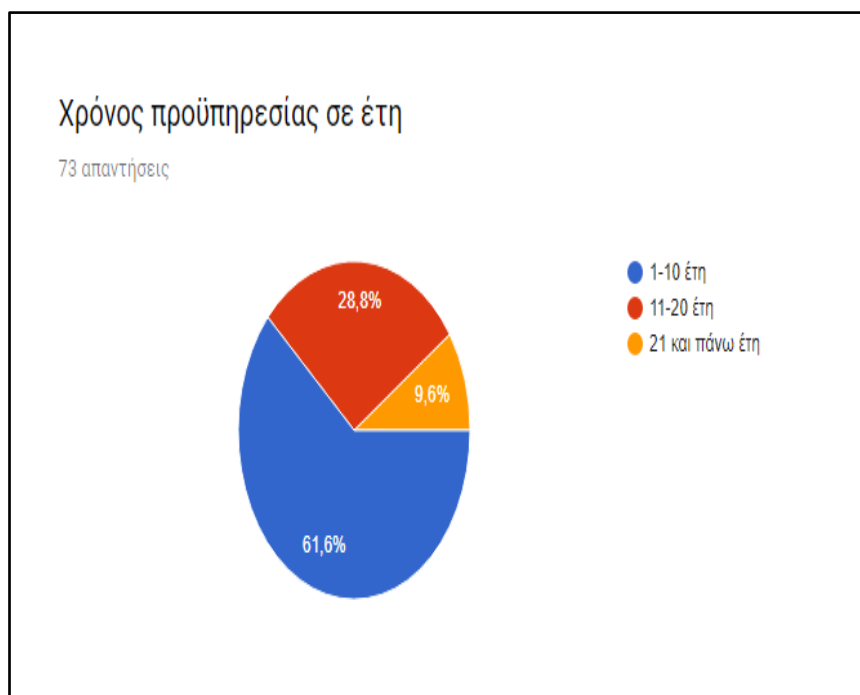
Το 58,9% των ερωτηθέντων έχουν πάνω από 21 έτη συνολικής επαγγελματικής εμπειρίας, το 32,9% από 11-20 έτη και το υπόλοιπο 8,2% από 1-10 έτη.

Γράφημα 7

Χρόνος Προϋπηρεσίας

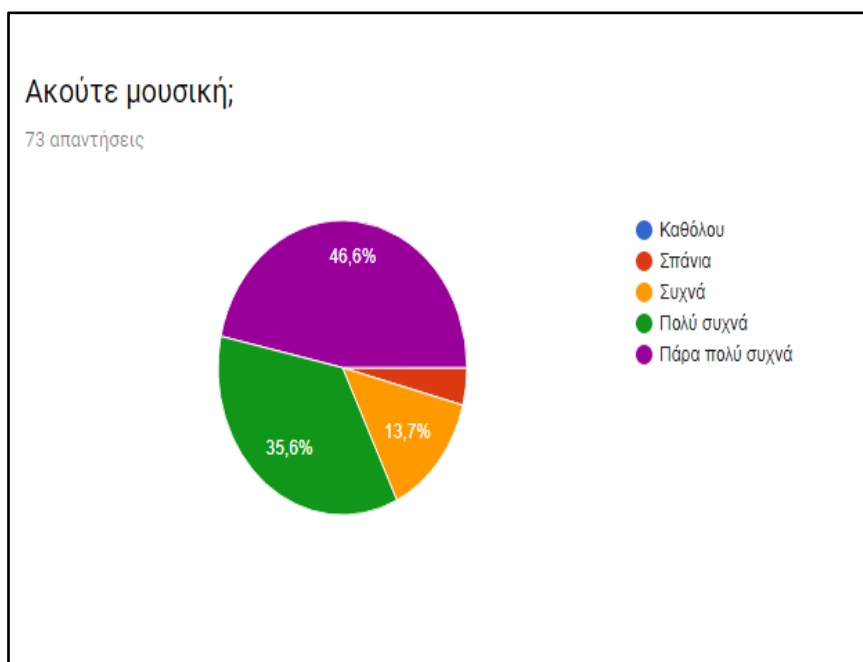
Το 61,6% των ερωτηθέντων έχουν πάνω από 1-10 έτη προϋπηρεσία, το 28,8% από 11-20 έτη και το υπόλοιπο 9,6% από 21 έτη και πάνω.

Γράφημα 8

Ερώτηση 1

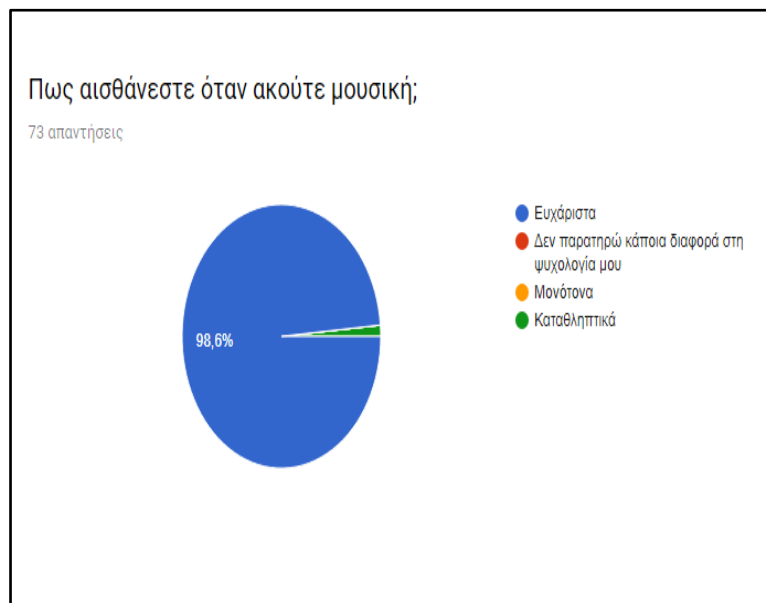
Το 46,6% δήλωσαν πως ακούνε μουσική πάρα πολύ συχνά, το 35,6% πολύ συχνά, το 13,7% συχνά και το υπόλοιπο 4,1% σπάνια.

Γράφημα 9

Ερώτηση 2

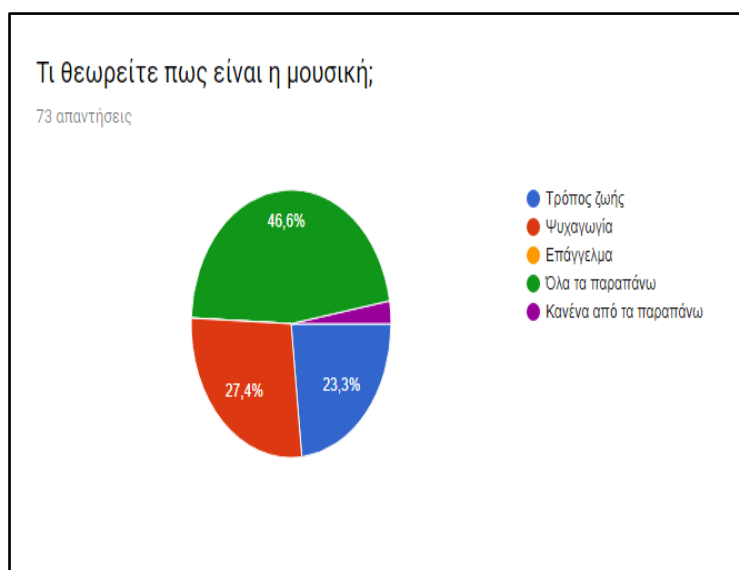
Το 98,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως αισθάνονται ευχάριστα όταν ακούνε μουσική και το υπόλοιπο 1,4% δήλωσαν πως αισθάνονται καταθλιπτικά.

Γράφημα 10

Ερώτηση 3

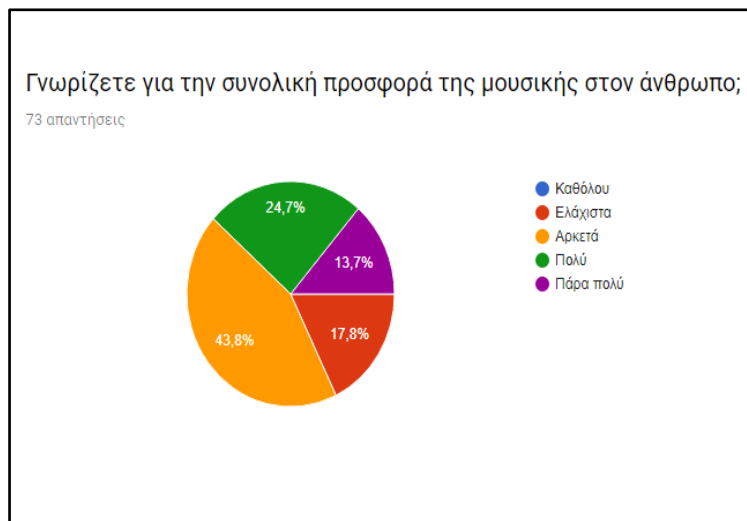
Το 46,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως θεωρούν ότι η μουσική είναι για εκείνους τρόπος ζωής, ψυχαγωγία και επάγγελμα, το 27,4% είναι ψυχαγωγία, το 23,3% είναι τρόπος ζωής και το υπόλοιπο 2,7% δήλωσε πως η μουσική δεν είναι τίποτα από τα παραπάνω.

Γράφημα 11

Ερώτηση 4

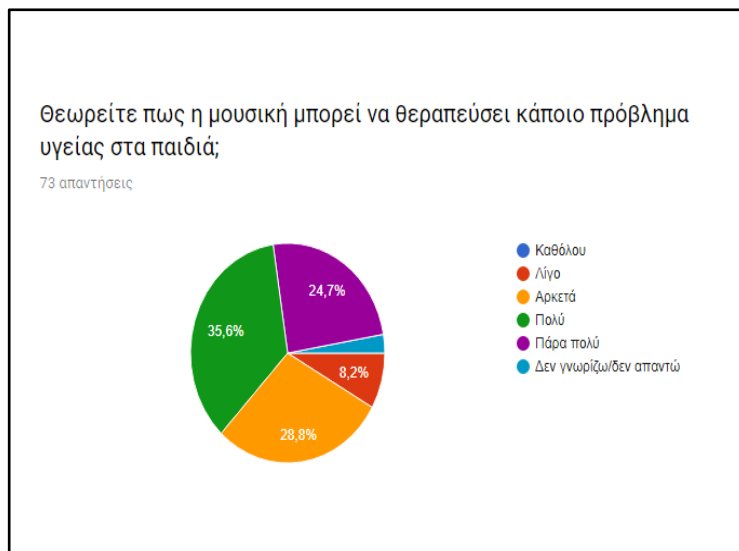
Το 43,8% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως γνωρίζουν αρκετά για την συνολική προσφορά της μουσικής στον άνθρωπο, το 24,7% δήλωσαν πως γνωρίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την προσφορά της μουσικής στον άνθρωπο, το 17,8% το γνωρίζουν σε ελάχιστο βαθμό και το 13,7% το γνωρίζουν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

Γράφημα 12

Ερώτηση 5

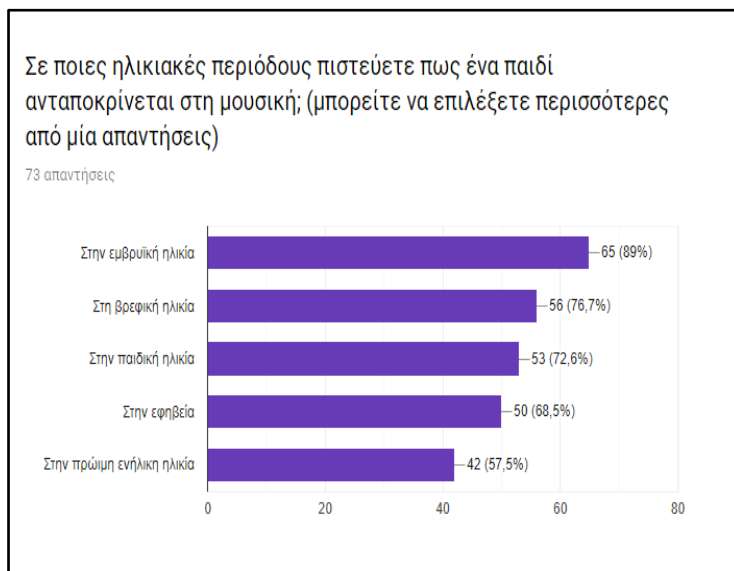
Το 35,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως γνωρίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι η μουσική μπορεί να θεραπεύσει κάποιο πρόβλημα υγείας στα παιδιά, το 28,8% δήλωσαν πως το γνωρίζουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό, το 24,7% το γνωρίζουν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, το 8,2% το γνωρίζουν σε λίγο βαθμό και το υπόλοιπο 2,7% δεν απάντησαν στην ερώτηση.

Γράφημα 13

Ερώτηση 6

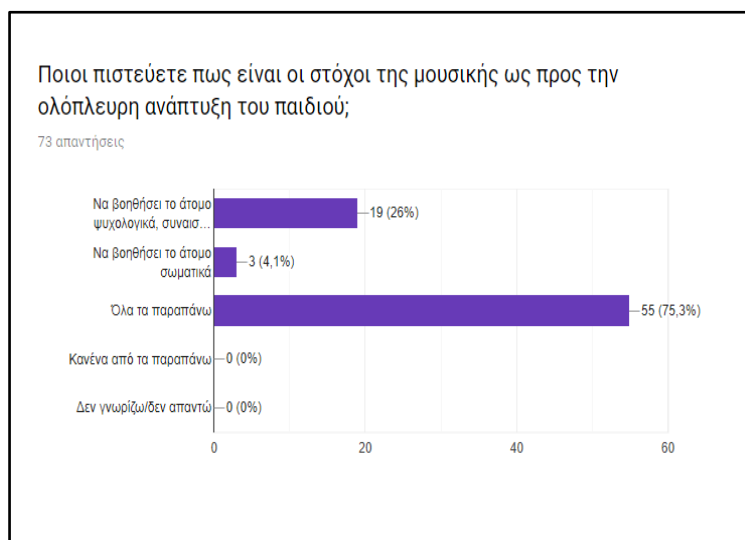
Το 89% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ένα παιδί ανταποκρίνεται στη μουσική στην εμβρυική ηλικία, το 76,7% στη βρεφική ηλικία, το 72,6% στην παιδική ηλικία, το 68,5% στην εφηβεία και το 57,5% στην πρώιμη ενήλικη ηλικία.

Γράφημα 14

Ερώτηση 7

Το 75,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο στόχος της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού είναι να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά και σωματικά, το 19% να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά και το υπόλοιπο 4,1% να βοηθήσει το άτομο σωματικά.

Γράφημα 15

Ερώτηση 8

Στην ερώτηση ποιοι πιστεύετε κατά την γνώμη σας ότι είναι οι στόχοι της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, οι απαντήσεις αναφέρονται σχετικά ως εξής:

- Συναισθηματική, κινητική και νοητική ανάπτυξη.
- Ανάπτυξη λεξιλογίου, κίνηση, ψυχαγωγία κα.
- Γλωσσική ανάπτυξη - προώθηση επικοινωνίας - κοινωνικοποίηση-έλεγχος κινήσεων -συναισθηματική κάλυψη.
- Απόκτηση μουσικής παιδείας, γνώση για την ιστορία της μουσικής.
- Βοηθάει στην ψυχολογική και συναισθηματική κατάσταση του ατόμου από την βρεφική ακόμη ηλικία.
- Έκφραση συναισθημάτων, ομαλή ένταξη στην ομάδα.
- Ηρεμία, ψυχαγωγία, μάθημα.
- Ανάπτυξη του παιδιού σε όλους τους τομείς.
- Αναπτύσσεται σε συναισθηματικό και γνωστικό επίπεδο.
- Ως προς την ακουστική αντίληψη, τη μνήμη τη καλλιέργεια του γνωστικού τομέα, τη συναισθηματική γλωσσική ανάπτυξη.
- Ψυχοσυναισθηματική καλλιέργεια, συγκέντρωση, έκφραση.
- Να βοηθήσει το άτομο να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί σε όλους τους τομείς της ζωής του.
- Να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά συναισθηματικά λεκτικά.
- Ένα παιδί από την βρεφική κιόλας ηλικία κινείται στους ρυθμούς της μουσικής ... υπάρχουν μάλιστα παιδιά με αναπτυξιακά προβλήματα που καταφέρνουν κ επικοινωνούν καλύτερα μέσω της μουσικής. Διδάσκονται κ παιδαγωγούνται μετά μουσικής! Μέσα από τη μουσική το παιδί εκφράζεται, συναισθάνεται, πληροφορείται, ωριμάζει. Κοινωνικοποιείται στο σχολείο με τους συνομήλικους μέσα από μουσικοκινητικά παιχνίδια! Η μουσική ανάλογα με τη μελωδία της ηρεμεί, ψυχαγωγεί, ενθαρρύνει ένα παιδί !Δεν μπορούμε να στερήσουμε από ένα παιδί τη μουσική όπως δεν μπορούμε να του στερήσουμε το γάλα , την τροφή κ την αγκαλιά !!!

- Να βοηθήσει το άτομο να εξελιχθεί σε όλους τους τομείς ανάπτυξης. Με τις κατάλληλες τεχνικές εφαρμογής της μουσικής μπορεί αυτό να επιτευχθεί εύκολα στα παιδιά.
- Στόχοι που αφορούν τις αισθήσεις (ήχοι, εντάσεις, μελωδίες , ρυθμοί), την κίνηση, τα συναισθήματα, την κοινωνικότητα, τις διαπροσωπικές σχέσεις.
- Έχει μουσικά ερεθίσματα, πειραματίζεται με τους ήχους ,η φαντασία και η ομαδικότητα.
- Έκφραση συναισθημάτων, τρόπος επικοινωνίας και συναναστροφής με τους άλλους.
- Νοητική, κοινωνική, οπτικοακουστική, κινητική ανάπτυξη.
- Ψυχοσυναισθηματική νοημοσύνη
- Συναισθηματική ανάπτυξη.
- Πολύπλευρος κ πολυδιάστατος στόχος σε όλους τους τομείς
- Να αναπτύξουν μέσω της μουσικής πνεύμα συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας, στοιχείων απαραίτητων για την κοινωνικοποίηση τους.
- Να το διασκεδάσει, να το χαλαρώσει, να αποτελέσει ερέθισμα για την νευρολογική ανάπτυξη του.
- Βοηθάει το παιδί σε διάφορους τομείς ανάπτυξης.
- Η μουσική βοηθάει τον άνθρωπο να εκφραστεί και να αναπτυχθεί συναισθηματικά, σωματικά και στο ψυχολογικό επίπεδο .Επιπλέον εδραιώνει την προσωπικότητα του ατόμου και δυναμώνει τους ορίζοντες της φαντασία και της τέχνης!
- Ψυχοκινητική ανάπτυξη.
- Πνευματική καλλιέργεια, χαλάρωση, τρόπος έκφρασης συναισθημάτων.
- Στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού αλλά και της προσωπικότητας του.
- Συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη.
- Ψυχοσυναισθηματική σωματική ανάπτυξη.
- Η καλλιέργεια μουσικών δεξιοτήτων αφενός προάγουν την ολόπλευρη και ολιστική ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και αφετέρου συντελούν στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους ώστε να αλληλοεπιδρούν με το εξωτερικό

περιβάλλον όπως αυτό δομείται και διαμορφώνεται εντός του συστημικού πλαισίου που αναπτύσσεται.

- Η ομαλή ανάπτυξη του .

Ερώτηση 9

Το 56,2% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως διαθέτουν σε μέτριο βαθμό γνώσεις εφαρμογής τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, το 20,5% δήλωσαν πως τις διαθέτουν σε καλό επίπεδο, το 15,1% δεν διαθέτουν καθόλου γνώσεις, το 6,8% τις διαθέτουν σε πολύ καλό επίπεδο και το υπόλοιπο 1,4% σε άριστο επίπεδο.

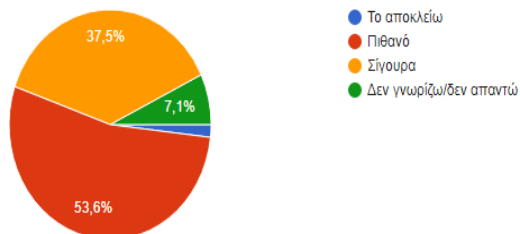
Γράφημα 16

Ερώτηση 10

Το 53,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως είναι πιθανό στο μέλλον να παρακολουθήσουν κάποιο σεμινάριο σχετικό με την πρακτική άσκηση και εφαρμογή τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, το 37,5% το θεωρούν βέβαιο, το 7,1% δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση και το υπόλοιπο 1,8% το απέκλεισαν εντελώς.

Ενδιαφέρεστε στο μέλλον να παρακολουθήσετε κάποιο σεμινάριο σχετικά με την πρακτική άσκηση και εφαρμογή τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών; (Απαντήστε στην ερώτηση αυτή μόνο εάν έχετε επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση το -α-)

56 απαντήσεις

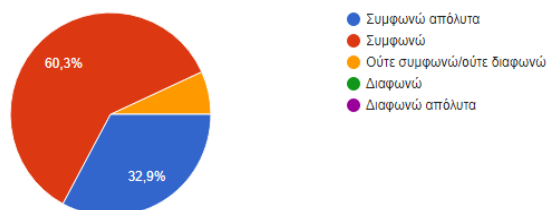
Γράφημα 17

Ερώτηση 11

Το 60,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην συμπεριφορά του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξή του, το 32,9% συμφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 6,8% διατήρησε ουδέτερη στάση.

Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην συμπεριφορά του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του;

73 απαντήσεις

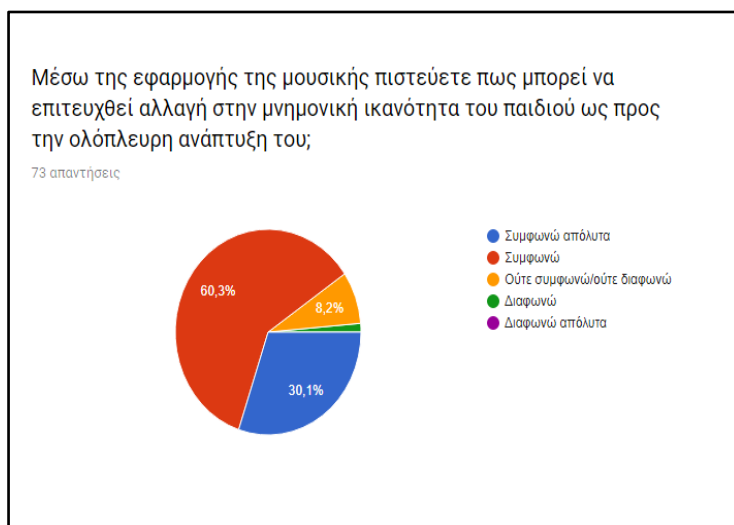

Γράφημα 18

Ερώτηση 12

Το 60,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στη μνημονική

ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξή του, το 30,1% συμφώνησε απόλυτα, το 8,2% διατήρησε ουδέτερη στάση και το υπόλοιπο 1,4% διαφώνησε.

Γράφημα 19

Ερώτηση 13

Το 67,1% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην νοητική ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξή του, το 23,3% συμφώνησε απόλυτα, το 8,2% διατήρησε ουδέτερη στάση και το υπόλοιπο 1,4% διαφώνησε.

Γράφημα 20

Ερώτηση 14

Το 71,2% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην

κινητικότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξή του, το 27,4% συμφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 1,4% διατήρησε ουδέτερη στάση.

Γράφημα 21

Ερώτηση 15

Το 54,8% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην λεκτική ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξή του, το 41,1% συμφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 1,4% διατήρησε ουδέτερη στάση.

Γράφημα 22

Μέρος 4^ο

Συζήτηση

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, το 58,9% των ερωτηθέντων έχουν πάνω από 21 έτη συνολικής επαγγελματικής εμπειρίας, το 32,9% από 11-20 έτη και το υπόλοιπο 8,2% από 1-10 έτη. Το 46,6% δήλωσαν πως ακούνε μουσική πάρα πολύ συχνά, το 35,6% πολύ συχνά, το 13,7% συχνά και το υπόλοιπο 4,1% σπάνια. Το 98,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως αισθάνονται ευχάριστα όταν ακούνε μουσική και το υπόλοιπο 1,4% δήλωσαν πως αισθάνονται καταθλιπτικά.

Αντίστοιχα το 46,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως θεωρούν ότι η μουσική είναι για εκείνους τρόπος ζωής, ψυχαγωγία και επάγγελμα, το 27,4% είναι ψυχαγωγία, το 23,3% είναι τρόπος ζωής και το υπόλοιπο 2,7% δήλωσε πως η μουσική δεν είναι τίποτα από τα παραπάνω. Το 43,8% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως γνωρίζουν αρκετά για την συνολική προσφορά της μουσικής στον άνθρωπο, το 24,7% δήλωσαν πως γνωρίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την προσφορά της μουσικής στον άνθρωπο, το 17,8% το γνωρίζουν σε ελάχιστο βαθμό και το 13,7% το γνωρίζουν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

Επίσης το 35,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως γνωρίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι η μουσική μπορεί να θεραπεύσει κάποιο πρόβλημα υγείας στα παιδιά, το 28,8% δήλωσαν πως το γνωρίζουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό, το 24,7% το γνωρίζουν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, το 8,2% το γνωρίζουν σε λίγο βαθμό και το υπόλοιπο 2,7% δεν απάντησαν στην ερώτηση. Το 89% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ένα παιδί ανταποκρίνεται στη μουσική στην εμβρυική ηλικία, το 76,7% στη βρεφική ηλικία, το 72,6% στην παιδική ηλικία, το 68,5% στην εφηβεία και το 57,5% στην πρώιμη ενήλικη ηλικία.

Σημειώνεται δε πως το 75,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο στόχος της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού είναι να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά και σωματικά, το 19% να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά και το υπόλοιπο 4,1% να βοηθήσει το άτομο σωματικά. Το 56,2% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως διαθέτουν σε μέτριο βαθμό γνώσεις εφαρμογής τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, το 20,5% δήλωσαν πως τις διαθέτουν σε καλό επίπεδο, τον 15,1% δεν διαθέτουν καθόλου τέτοιες γνώσεις, το 6,8% τις διαθέτουν σε πολύ καλό

επίπεδο και το υπόλοιπο 1,4% σε άριστο επίπεδο και το 53,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως είναι πιθανό στο μέλλον να παρακολουθήσουν κάποιο σεμινάριο σχετικά με την πρακτική άσκηση, το 37,5% το θεωρούν βέβαιο, το 7,1% δεν απάντησε στην συγκεκριμένη ερώτηση και το υπόλοιπο 1,8% το απέκλεισαν εντελώς.

Επίσης το 60,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην συμπεριφορά του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του, το 32,9% συμφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 6,8% διατήρησε ουδέτερη στάση, το 60,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην μνημονική ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του, το 30,1% συμφώνησε απόλυτα, το 8,2% διατήρησε ουδέτερη στάση και το υπόλοιπο 1,4% διαφώνησε και το 67,1% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην νοητική ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του, το 23,3% συμφώνησε απόλυτα, το 8,2% διατήρησε ουδέτερη στάση και το υπόλοιπο 1,4% διαφώνησε.

Τέλος, το 71,2% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην κινητικότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του, το 27,4% συμφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 1,4% διατήρησε ουδέτερη στάση και το 54,8% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως συμφωνούν με την άποψη ότι μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύουν πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην λεκτική ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του, το 41,1% συμφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 1,4% διατήρησε ουδέτερη στάση.

Σε βιβλιογραφικό επίπεδο, αν κάνουμε στο σημείο αυτό μια μικρή αναδρομή στα όσα αναφέρθηκαν, τα οφέλη που μπορεί να λάβει ένα παιδί μέσα από την ενασχόλησή του με τη μουσική ή απλά ακούγοντάς την, είναι αδιαμφισβήτητα πολλά. Η μουσική είναι μία τέχνη που μόνο θετική επιρροή μπορεί να έχει σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης ενός παιδιού. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του παιδιού, στην μεγαλύτερη κοινωνικότητα και την καλύτερη επικοινωνία του με τους άλλους (Στάμου, 2009).

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η επαφή με την μουσική γενικά αλλά και ειδικά με την εκμάθηση κάποιου μουσικού οργάνου βάζει το παιδί σε μια διαδικασία μέσα από την οποία θέτει στόχους τους οποίους θέλει να επιτύχει και πολλές φορές να ξεπεράσει. Με αυτό τον τρόπο, το παιδί αποκτά πειθαρχία, έχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και αυτοπεποίθηση και με αυτή του την προσπάθεια αποκτά τελικά υψηλότερα κίνητρα για μάθηση και σχολική επιτυχία.

Το ενδιαφέρον των παιδιών για τη μουσική, γίνεται φανερό ακόμη και πριν την γέννησή τους. Η μουσική αρέσει στα έμβρυα, τα χαλαρώνει και τα κάνει να αισθάνονται όμορφα. Μάλιστα τα ίδια, δείχνουν πολλές φορές και κάποιες προτιμήσεις στο ρυθμό μιας μουσικής. Όπως σημειώθηκε και στις παραπάνω μελέτες η ακρόαση της μουσικής από την κύηση έως και την ενήλικη ζωή, συμβάλλει στην ταχύτερη ανάπτυξη του εγκεφάλου, στην καλύτερη ανάπτυξη σωματικών, συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων αλλά και δεξιοτήτων που σχετίζονται με τον προφορικό λόγο και την ομιλία.

Ας μην ξεχάσουμε τέλος, το σημαντικό και ωφέλιμο ρόλο που κατέχει η μουσική στα εφηβικά χρόνια των παιδιών σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Στα χρόνια δηλαδή όπου τα παιδιά έρχονται αντιμέτωπα με έντονα συναισθήματα όπως το άγχος, η ανασφάλεια και η άρνηση που με την βοήθεια της μουσικής και τις καταπραϋντικές ιδιότητές της μπορεί να συμβάλλει στη μείωση ακόμη και στην αποβολή πολλές φορές των συναισθημάτων αυτών.

Άλλωστε όπως έχει πει και ο Gardner (1983) η μουσική νοημοσύνη είναι εξίσου σημαντική με τη λογική και συναισθηματική νοημοσύνη. Η μουσική για ακόμη μια φορά λειτουργεί σαν συνδετικός κρίκος μεταξύ του εγκεφάλου και του σώματος. Ενισχύει την μεταξύ τους σύνδεση και επιτρέπει στα παιδιά να λειτουργούν αποτελεσματικότερα με ότι και αν καταπιαστούν και παράλληλα τα βοηθά να λειτουργούν ομαδικά (MacFerran, Elefant, 2012).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, θα λέγαμε πως οι Norton, Winner, Cronin, Lee και Schlaug (2005) διερεύνησαν πως η μουσική εκπαίδευση επηρεάζει την ανάπτυξη του εγκεφάλου σε παιδιά ηλικίας πέντε έως επτά ετών. Δύο ομάδες παιδιών συμμετείχαν στη μελέτη αυτή. Μια ομάδα απαρτιζόταν από παιδιά που έλαβαν μαθήματα μουσικής και μια άλλη ομάδα ελέγχου που δεν έλαβε μουσική εκπαίδευση.

Η Norton (2005) διερεύνησε για διαφορές στη δομή του εγκεφάλου μέσω μαγνητικών τομογραφιών, παιδιών και στις δύο ομάδες. Εκτός από την διερεύνηση συνολικών διαφορών των ομάδων, οι Norton et al. (2005) εξέτασε και μεμονωμένες διαφορές αξιολογώντας εάν τα παιδιά που διακρίθηκαν με μουσική ικανότητα μετά από «οργανική» εκπαίδευση, διέφεραν στις οπτικές-χωρικές, λεκτικές ή κινητικές δεξιότητες πριν από την εκπαίδευση από τα παιδιά στην ομάδα που δεν κατάφεραν να διακριθούν στη μουσική και σε παιδιά της μη μουσικής ομάδας.

Μελετώντας τους εγκεφάλους εκείνων των παιδιών που σχετίζονται στενά με την μουσική τους κατάρτιση και με την πάροδο του χρόνου εμφανίζουν εξαιρετικό ταλέντο και επιτυχία, στόχευαν να ελέγξουν αν οι εγκεφαλοι των μουσικών φαίνονται διαφορετικοί πριν την εκπαίδευση σε σύγκριση με εκείνων των παιδιών που κάνουν μαθήματα μουσικής αλλά δείχνουν μόνο το μέσο ταλέντο ή ενδιαφέρον για τη μουσική (Norton, 2005).

Αυτή η στρατηγική σχεδιάστηκε για να αποκαλύψει επίσης εάν οι θετικές επιδράσεις της μουσικής κατάρτισης, σε μη μουσικά αποτελέσματα, όπως φαίνονται σε προηγούμενες μελέτες οφείλονται εν μέρει σε προ-υπάρχουσες συσχετίσεις μεταξύ μουσικών και μη μουσικών δεξιοτήτων ή απλώς στην έκβαση της κατάρτισης. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν συσχετισμούς ανάμεσα στις δεξιότητες της μουσικής αντίληψης και των εγκεφαλικών ή οπτικό-χωρικών μέτρων. Βρήκαν όμως, συσχετισμούς μεταξύ των δεξιοτεχνικών αντιλήψεων και της μη λεκτικής λογικής αλλά και της φωνητικής συνειδητοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα, αποτελέσματα σχετικά με την επιρροή της μουσικής εκπαίδευσης στην ανάπτυξη του εγκεφάλου αλλά και γενικότερα στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, προσφέρονται από τους Hyde, Lerch, Norton, Forgreed, Winner, Evans και Schlaug (2009). Όπου εξέτασαν τις ακουστικές δομές του εγκεφάλου των παιδιών με ποικίλες εμπειρίες μουσικής κατάρτισης.

Στη μελέτη αυτή, δύο πάλι ομάδες παιδιών ηλικίας πέντε έως επτά ετών ασχολήθηκαν με διαφορετικές μουσικές εμπειρίες. Δεκαπέντε παιδιά συμμετείχαν στην «οργανική» ομάδα για να λάβουν ιδιωτικά μαθήματα ηλεκτρολογίου για δεκαπέντε μήνες. Αντίθετα η ομάδα ελέγχου δεν έλαβε οργανική μουσική διδασκαλία αλλά συμμετείχε σε μια εβδομαδιαία ομαδική μουσική τάξη σαράντα λεπτών στο σχολείο που συνίστατο στο τραγούδι και στο παιχνίδι με τύμπανα.

Τα παιδιά που έπαιζαν και εξασκούσαν ένα μουσικό όργανο, έδειξαν να έχουν πολλά οφέλη, όπως μεγαλύτερες βελτιώσεις στην λεπτή τους κινητικότητα και επιδεξιότητα των κινητών δακτύλων αλλά και βελτίωση σε δεξιότητες ακουστικής, μελωδικής και ρυθμικής διάκρισης. Επιπλέον τα ευρήματα από τις εγκεφαλικές εξετάσεις MRI έδειξαν ότι οι διορθωτικές εγκεφαλικές μεταβολές στις κινητικές και ακουστικές περιοχές (που είναι κρίσιμης σημασίας για την οργάνωση της μουσικής εκπαίδευσης) συσχετίστηκαν με βελτιώσεις συμπεριφοράς στις κινητικές και ακουστικές μουσικές δοκιμές (Hyde, 2009).

Επίσης η έρευνα της παρούσης εργασίας συμφωνεί με την έρευνα που διεξήχθη από τους Anvari, Trainor, Woodside και Levy (2002) οι οποίοι υποστηρίζουν τις αξιώσεις μιας σχέσης μεταξύ μουσικής κατάρτισης και γλωσσικής ανάπτυξης. Εξέτασαν την φωνολογική γνώση, τις πρώιμες δεξιότητες ανάγνωσης και αντίληψης της μουσικής σε εκατό παιδιά ηλικίας τεσσάρων και πέντε ετών. Τα παιδιά έλαβαν εμπειρίες με ένα σύνολο μουσικών εργασιών που επικεντρώνονταν στο ρυθμό, τη μελωδία και την εξέλιξη της χορδής. Στη συνέχεια δοκιμάστηκαν για φωνολογική γνώση και δεξιότητες ανάγνωσης.

Ο Anvari (2002) διαπίστωσε ότι οι δεξιότητες μουσικής συσχετιζόνταν με την φωνολογική ευαισθητοποίηση και τις πρώιμες δεξιότητες ανάγνωσης. Οι βασικές ακουστικές δεξιότητες για την αντίληψη της μουσικής ήταν παρόμοιες με τις πρώιμες δεξιότητες ανάγνωσης που μοιράζονταν μερικούς από τους ίδιους ακουστικούς μηχανισμούς που προέβλεπαν την ικανότητα ανάγνωσης. Έτσι, παρόλο που αυτή η μελέτη δεν βασίστηκε σε μια πειραματική μεθοδολογία, οι συγγραφείς υποδηλώνουν ότι η ικανότητα στη μουσική αντίληψη δίνει στα παιδιά μια ακουστική συνείδηση που βοηθά όταν έρθει η ώρα της ανάγνωσης.

Ως προς τον παράγοντα της μνήμης, οι Franklin, Moore, Yip, Jonides, Rattray, Moher (2008) επανεξέτασαν μια σειρά μελετών που διερεύνησαν τα αποτελέσματα της μουσικής εκπαίδευσης στις λεκτικές ικανότητες και στη λεκτική μνήμη. Αυτή η επισκόπηση οδήγησε τους Franklin et al. (2008) για να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι οι μουσικοί έχουν καλύτερες επιδόσεις σε λεκτικές εργασίες μνήμης καθώς και σε λεκτικές εργασίες μνήμης μακράς διάρκειας από μη μουσικούς. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μουσικοί έχουν εξελιγμένο μηχανισμό πρόκρισης πρότασης.

Μετά από λίγα χρόνια, οι Ho, Cheung και Chan (2003) επανεξέτασαν όσους συνέχισαν τη μουσική εκπαίδευση αλλά και εκείνους που την σταμάτησαν. Διαπίστωσαν ότι όσοι συνέχισαν τη μουσική σημείωσαν σημαντική βελτίωση στη λεκτική μνήμη ενώ όσοι διέκοψαν την εκπαίδευση δεν παρουσίασαν βελτίωση. Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν λοιπόν ότι η μουσική εκπαίδευση επηρεάζει την επεξεργασία μνήμης.

Σε παρόμοια μελέτη, σχετικά με το πώς η διδασκαλία της μουσικής επηρεάζει τις δεξιότητες αντίληψης μουσικής των παιδιών, οι ερευνητές χώρισαν τα παιδιά σε δύο και πάλι ομάδες. Μία ομάδα που έλαβε μουσική διδασκαλία και μία χωρίς μουσική διδασκαλία (Orsmond and Miller, 1999).

Ο Orsmond and Miller (1999) υποδεικνύουν ότι η μουσική ως μέσο ενισχύει την ενσωμάτωση του ακουστικού, οπτικού και κινητικού συντονισμού. Όταν δόθηκε εντολή από τους ερευνητές για την χρήση μουσικών οργάνων, φαίνονταν να ενισχύει το συντονισμό οπτικών και ακουστικών αισθητηριακών εισροών και των κινητήρων. Επομένως φαίνεται πως η μουσική ενισχύει την μνήμη. Εν ολίγοις, παρόλο που είναι προφανές ότι κάποιος δεν θα γίνει «εξυπνότερος» ακούγοντας τη Sonata του πιάνου του Mozart, έχει αποδειχθεί ότι η μουσική διδασκαλία μπορεί να έχει θετική επίδραση και στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών (Orsmond and Miller, 1999).

Λίγο πριν την διεξαγωγή των συμπερασμάτων της παρούσας εργασίας, κρίνω απαραίτητο να αναφέρω δύο ακόμη έρευνες σχετικά με την συμβολή της μουσικής. Παρόλο, που στις έρευνες αυτές λαμβάνουν μέρος μεγαλύτερης ηλικίας παιδιά, τα αποτελέσματα τους είναι εξίσου σημαντικά και ενδιαφέροντα για αυτό και τα παραθέτω λίγο παρακάτω.

Στην πρώτη έρευνα, η Forgreed (2008) διαπίστωσε πως η οργανική μουσική εκπαίδευση μπορεί να ενισχύσει τις ακουστικές διακρίσεις, τις λεξιλογικές αλλά και τις μη λεκτικές ικανότητες συλλογισμού των παιδιών. Δείγμα της μελέτης αυτής αποτέλεσαν πενήντα-εννέα παιδιά ηλικίας οκτώ έως δώδεκα ετών που φοιτούσαν σε δημόσια σχολεία. Τα παιδιά αυτά χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, στην πρώτη ομάδα ήταν παιδιά που είχαν λάβει μουσική εκπαίδευση τουλάχιστον τριών ετών ενώ στην δεύτερη ομάδα, που ήταν η ομάδα ελέγχου τα παιδιά δεν είχαν λάβει καμία μουσική εκπαίδευση. Και οι δύο ομάδες δοκιμάστηκαν για ακουστικές διακρίσεις, λεξιλόγιο,

μη λεκτικές ικανότητες συλλογισμού καθώς και για εκλεκτικές κινητικές δεξιότητες (Forgeard, Winner, Norton, Schlaug, 2008).

Διαπιστώθηκε, μετά το τέλος των δοκιμασιών αυτών πως τα παιδιά που είχαν λάβει μουσική εκπαίδευση όχι μόνο υπερέβησαν τα παιδιά στην ομάδα ελέγχου αλλά κατέληξαν και στο συμπέρασμα πως όσο περισσότερη μουσική εκπαίδευση λαμβάνει ένα παιδί τόσο περισσότερες πιθανότητες έχει να ξεπεράσει και να ξεχωρίσει από τα παιδιά που δεν έλαβαν μουσική διδασκαλία σε δεξιότητες ανάγνωσης, λεξιλογίου και προ-ανάγνωσης αλλά και γενικά σε δεξιότητες λόγου και γλωσσικής ανάπτυξης.

Η δεύτερη και τελευταία έρευνα στην οποία θα ήθελα να αναφερθώ, είναι των Southgrate και Roscigno (2009), οι οποίοι διερεύνησαν την σχέση της μουσικής εκπαίδευσης και της ακαδημαϊκής επιτυχίας στα σχολεία μεταξύ παιδιών και εφήβων ηλικίας δεκατριών έως δεκαεφτά ετών. Προκειμένου να ελέγξουν και να μετρήσουν το στοιχείο αυτό εξέτασαν την συμμετοχή των παιδιών σε τρία διαφορετικά πλαίσια, στο σχολείο, έξω από το σχολείο και στην συμμετοχή των ίδιων και των γονιών τους σε συναυλίες. Μελετώντας τα παραπάνω δεδομένα οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η μουσική είχε θετική συνάφεια με την σχολική επίδοση των παιδιών και πιο συγκεκριμένα στις βαθμολογίες των ίδιων σε μαθήματα όπως τα μαθηματικά και η ανάγνωση. Από όλα τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως μπορεί η μουσική να μην έχει νόημα ως μέτρο πρόβλεψης μιας καλής ακαδημαϊκής πορείας αλλά έχει νόημα και μάλιστα πολύ σημαντικό ως μέσο υποστήριξης και ενίσχυσης των επιτευγμάτων των παιδιών εντός και εκτός του σχολικού πλαισίου (Darby, Vincent, Roscigno, 2009).

Μέρος 5^ο

Συμπεράσματα

Αν στο σημείο αυτό, κάνουμε μια αναφορά στις απαντήσεις που δόθηκαν από συναδέλφους παιδαγωγούς στο ερωτηματολόγιο της παρούσας ερευνητικής εργασίας και μια πιο «ποιοτική» ανάλυση αυτών, θα διαπιστώσουμε πως από τις πρώτες κιόλας απαντήσεις γίνεται φανερό τόσο η ξεχωριστή θέση που κατέχει η μουσική στη ζωή των ανθρώπων, στη ζωή μας και στην καθημερινότητά μας όσο βέβαια και η σημασία που οι περισσότεροι από εμάς προσδίδουμε σε αυτή.

Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων, απάντησαν πως ακούνε πάρα πολύ μουσική και το συντριπτικό ποσοστό του 98,6% είπε πως αισθάνεται ευχάριστα κάθε φορά που ακούει μουσική. Για τους περισσότερους αντιπροσωπεύει περισσότερα από ένα πράγματα είναι δηλαδή τρόπος ζωής, είναι ψυχαγωγία και επάγγελμα αλλά κυρίως είναι ένα μέσο το οποίο μπορεί να προσφέρει πολλά στον άνθρωπο. Ουσιαστικά η μουσική λειτουργεί με ευεργετικό και παράλληλα θεραπευτικό τρόπο, τόσο σε ανθρώπους που το έχουν ανάγκη και μπορεί να αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας όσο βέβαια και σε όλους τους υπόλοιπους ενήλικες και παιδιά. Είναι γεγονός και μέσα από το ερωτηματολόγιο, πως ένα παιδί μπορεί να αναγνωρίσει και να ανταποκριθεί στη μουσική από την εμβρυική κιόλας ηλικία σύμφωνα με τους συναδέλφους, όπως είναι γεγονός πάλι βάσει των απαντήσεων τους ότι επιδρά στα παιδιά με θετικό και μόνο τρόπο και τα βοηθά να εξελιχθούν καλύτερα σε όλους τους τομείς ανάπτυξης τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων πιστεύει στη συμβολή της μουσικής όσον αφορά την αλλαγή και την βελτίωση της συμπεριφοράς, της μνημονικής ικανότητας, της κινητικότητας και της λεκτικής ικανότητας των παιδιών και για το λόγο αυτό παρόλο που η πλειοψηφία των παιδαγωγών μπορεί να έχει κάποιες γνώσεις σε μέτριο βαθμό για τα διάφορα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, εκδηλώνει έντονα το ενδιαφέρον να παρακολουθήσει σεμινάρια σχετικά με την μουσικοπαιδαγωγική εκπαίδευση με στόχο πάντα την στήριξη και την καλύτερη εξέλιξη των παιδιών σε όλα τα επίπεδα. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση συναδέλφου παιδαγωγού, η οποία και κατά την δική μου άποψη εμπεριέχει όλη την σημασία και την σπουδαιότητα της μουσικής σε μια μικρή πρόταση: « Δεν μπορούμε να στερήσουμε από το παιδί τη μουσική, όπως δεν μπορούμε να του στερήσουμε το γάλα, την τροφή, την αγκαλιά!!!».

Από όλα όσα σημειώθηκαν, ερευνήθηκαν και αναλύθηκαν σχετικά με το αν τελικά η μουσική επηρεάζει και συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, η απάντηση είναι ναι και μάλιστα πολύ θετικά. Η παρούσα εργασία έρχεται να επιβεβαιώσει και αυτή μέσω των δεδομένων που συλλέχθηκαν αλλά και μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε, το σπουδαίο ρόλο που κατέχει η μουσική γενικά σαν τέχνη σε όλο τον κόσμο αλλά και ειδικά σαν ένα σημαντικό και απαραίτητο εργαλείο στα πλαίσια της προσχολικής αγωγής.

Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να συμβάλλει, να επηρεάσει και να χρησιμοποιηθεί η μουσική, είναι πολλοί και απεριόριστοι όπως βέβαια απεριόριστες είναι και οι δυνατότητες- ικανότητες που μπορεί να προσφέρει σε όλους τους ανθρώπους καθ' όλη την διάρκεια της ζωής τους, μικρούς και μεγάλους.

Δυσκολίες

Κατά την διάρκεια της ερευνάς μου αυτής, μπορώ να πω πως στάθηκα τυχερή γιατί το θέμα της εργασίας με ενδιέφερε πολύ από την πρώτη στιγμή και έτσι αποτελούσε για μένα σημαντικό κίνητρο που με ωθούσε συνεχώς να θέλω να ψάξω, να μάθω όλο και περισσότερες πληροφορίες που θα μου έδειχναν κάτι νέο, που θα μου μάθαιναν κάτι παραπάνω για την μουσική.

Επίσης, η προθυμία των συναδέλφων παιδαγωγών ήταν για μένα πρωτοφανής και ταυτόχρονα συγκινητική. Ανταποκρίθηκαν άμεσα και θετικά στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και έτσι συλλέχθηκαν πολλές απαντήσεις σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα γεγονός που με βοήθησε πολύ στην εξέλιξη της έρευνας μου δίνοντας μου απαραίτητες και πολύ σημαντικές πληροφορίες για την συνέχεια και τελικά την ολοκλήρωση της εργασίας μου αυτής.

Η μόνη δυσκολία που μπορώ να πω πως αντιμετώπισα, είναι η αρνητική απάντηση που έλαβα από τους ανωτέρους μου στο χώρο εργασίας μου, όταν εξέφρασα την διάθεσή μου να εισάγω στο παιδαγωγικό πρόγραμμα κάποια από τα μουσικοπαιδαγωγικά προγράμματα- συστήματα που αναφέρθηκαν και παραπάνω. Η απάντηση ήταν αρνητική λόγω του συγκεκριμένου ημερήσιου προγράμματος που ακολουθείται και που πρέπει να μην παρεκκλίνει σε χρόνο αλλά και στον τρόπο προσέγγισης.

Επομένως, δεν κατάφερα να εφαρμόσω και στην πράξη όλα όσα έμαθα για τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα και να δω από κοντά τα οφέλη τους. Δεν κατάφερα όμως να συλλέξω ίσως και κάποια παραπάνω σημαντικά δεδομένα για την ερευνά μου αυτή.

Εύχομαι στο μέλλον να έχω την δυνατότητα να τα εντάξω στο παιδαγωγικό μου πρόγραμμα έτσι ώστε να γνωρίσουν παιδιά, συνάδελφοι και γονείς τις άπειρες δυνατότητες που μπορεί να αποκτήσει κάποιος μέσα από την επαφή του με την τέχνη της μουσικής και ότι αυτή πρεσβεύει.

Προτάσεις

Λίγο πριν την ολοκλήρωση της έρευνάς μου σχετικά με την συμβολή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, θα ήθελα να αναφέρω κάποιες προτάσεις θεμάτων που θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνηθούν στο μέλλον:

- Μια εργασία- έρευνα δράσης που να επικεντρώνεται στην εφαρμογή των μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων και στη συλλογή δεδομένων σχετικά με τα οφέλη τους στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.
- Μια εργασία- έρευνα δράσης για τις ομοιότητες και τις διαφορές που παρουσιάζει ένα ημερήσιο παιδαγωγικό πρόγραμμα που έχουν ενταχθεί σε αυτό μουσικές τεχνικές εφαρμογές σε σύγκριση με ένα παιδαγωγικό πρόγραμμα χωρίς αυτές τις τεχνικές.
- Μια ακόμη εργασία- έρευνα με την βοήθεια ερωτηματολογίων σχετικά με τις απόψεις των γονέων των παιδιών προσχολικής ηλικίας στην Ελλάδα.
- Και ίσως μια εργασία- έρευνα για την συμβολή της μουσικής γενικά στον άνθρωπο, από την γέννηση μέχρι και την ενήλική ζωή του.

Αναφορές

- Κελεπούρη, Λ (2010) Η επίδραση της μουσικής στη νοητική ανάπτυξη και προσωπικότητα στην προσχολική ηλικία. Πτυχιακή εργασία, Θεσσαλονίκη:

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

- Μουστάρδα, Ρ. και Πενέκελης, Κ. (2010) Το αγαθό της μουσικής στην εκπαίδευση και το μάθημα της Μουσικής Αγωγής στο ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, Επιστημονικό Βήμα, 14.
- Σίμου, Ε. (2009): Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων στο τραγούδι στα παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Θεσσαλονίκη: Ελληνική έκδοση για τη μουσική εκπαίδευση.
- Στάμου, Λ. (2001): Η αναπτυσσόμενη δεκτικότητα και οι «στοιχειώδεις μετρήσεις μουσικής ακουστικότητας»: ο σκοπός και το περιεχόμενο του τεστ. Περιοδικό: Μουσικοτροπίες.
- Στάμου, Λ. (2006): «Ποια είναι η καλύτερα ηλικία για να ξεκινήσει ένα παιδί μουσική;». Περιοδικό: Classical Music, 1.
- Στάμου, Λ. (2009): Μουσικότητα και μουσική καθοδήγηση στα πρώτα χρονιά ζωής: Η συμβολή της «θεωρίας μουσικής μάθησης» στη μουσικοπαιδαγωγική πρακτική με βρέφη και νήπια. Θεσσαλονίκη: Ελληνική έκδοση για τη μουσική εκπαίδευση.
- Στάμου, Λ. (2006): Σημαντικά ερευνητικά ευρήματα για τη μουσική ανάπτυξη κατά τη βρεφική και παιδική ηλικία: Η αναγκαιότητα αναπροσανατολισμού της εκπαιδευτικής πολιτικής. Θεσσαλονίκη: εκδόσεις πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Στεφανίδου, Λ. (2005): Πτυχιακή εργασία: Ο ρόλος της κίνησης στη μουσική εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Τμήμα: Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης.

References

- Anvari, S., Trainor, L., Woodside, J., & Levy, B., (2002). Relations among musical skills, phonological processing and early reading ability in preschool children. *Journal of Experiment Child psychology*, 83(2), 111-130
- Chao, He and Trainor, Laurel J. (2009) Finding the Pitch of the Missing Fundamental in infants. *The Journal of Neuroscience*, 29(24), 7718-8822.
- Darby, E., Vincent, S., Roscigno., J. (2008) The Impact of music in childhood and adolescent achievement . Vol. 90, Issue 1. Wiley Online Library
- Forgeard, M., Winner, E., Norton, A., Schlaoug, G., (2008) Practicing a Musical Instrument in Childhood is Associated with Enhanced Verbal Ability and Nonverbal Reasoning. *Plos One*

- Franklin, M., Moore, K., Yip, C., Jonides, J., Rattray, K., & Moher, J., (2008). The effects of musical training on verbal memory. *Psychology of Music*. Vol 36, Issue 3
- Gromko, J., (2005). The effect of Music Instruction on Phonemic in Beginning Readers. *Journal of Research in Music Education*. Vol. 35, Issue 1
- Hallam, S. (2010) The power of music: its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28, 269-289.
- Ho, Y., Cheung, M., Chan, A., (2003). Music training improves verbal but not visual memory cross-sectional and longitudinal explorations in children. *Neuropsychology*, 17(3)Q439-50
- Houlahan, M., Tacka, P. (2008). *Kodaly Today. A Cognitive Approach to Elementary Music Education*. Oxford: Oxford University Press.
- Hyde, K., Lerch, J., Norton, A., Winner, E., Schlaug, G., Evans, A., et al (2009). Musical training shapes structural brain development. *Journal of Neuroscience*, 29(10), 3019-3025
- Joosse, G. (2008). Het Mozart-effect: ruimtelijk vermogen en muziek van Mozart. [The Mozart effect: spatial ability and music of Mozart.]. In R. Diekstra, & M. Hogenes (Eds.), *In Harmonie in Gedrag. [Harmony in Behavior.]*. (pp. 59-70). Uithoorn: Karakter Uitgevers.
- Koutsoupidou, T., & Hargreaves, D.J. (2009). An experimental study of the effects of improvisation on the development of children's creative thinking in music. *Psychology of Music*. 37 (3), 251-278.
- Lense, M., & Dykens, E. (2013). Musical Learning in Children and Adults with Williams Syndrome. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57(9), 850-860.
- Markou, K. (2010). *The Relationship between Music Therapy and Music Education in Special School Settings; The Practitioners' Views*. Unpublished doctoral dissertation, University of Roehampton, London, UK.
- McFerran, K., & Elefant, C. (2012). A Fresh Look at Music Therapy in Special Education. In G. E. McPherson & G. F. Welch (Eds.), *The Oxford Handbook of Music Education* (2) (pp.51-64). Oxford: Oxford University Press.
- Mawby, S. L. (2011). *Music Education and Music Therapy: Where do the Boundaries Lie? An Exploration of how Music Therapy and Music Education are Used in Schools*

for Pupils with Special Educational Needs. Unpublished Undergraduate Dissertation, University of Leeds, Leeds, UK.

- Mawby, S. L. (2014). Music Education and Music Therapy in Schools for Children with Special Educational Needs: Where do the Boundaries Lie? Unpublished Masters Dissertation, University of Leeds, Leeds, UK.
- Piro, Joseph M. and Ortiz, Camilo (2009) The effect of piano lessons on the vocabulary and verbal sequencing skills of primary grade students. *Psychology of Music*, 37, 325-347
- Rauscher, H. et al. (1994) Music and Spatial Task Performance: A Causal Relationship: Proceedings of the Annual Meeting of the American Psychological Association. Los Angeles.
- Schellenberg, E. (2004) Music lessons enhance I.Q. *Psychological Science*, 15(8), 511-514.
- Serafine, M. (1984) The Development of Cognition in Music. *The Musical Quarterly*, 70(2), 218-233.
- Stamou, L. (2002) Plato and Aristotle on music and music education: Lessons from ancient Greece. *International Journal of Music Education*, 39, 3-16.
- Trainor, L. (2008) The neural roots of music. *Science & Music*, 453, 598-599.
- Trainor, Laurel J. et al. (2003) Effects of Musical Training on the Auditory Cortex in Children. *The Neurosciences and Music*, 999, 506-513.
- Trainor, Laurel J. et al. (2004) Long - term memory for music: infants remember tempo and timbre. *Developmental Science*, 7(3), 289-296

Παράρτημα

Παράρτημα Α- Ερωτηματολόγιο

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της διπλωματικής μου εργασίας, η οποία εκπονείται στα πλαίσια ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με τίτλο: « Παιδαγωγική μέσω

Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων». Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την Συμβολή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί είναι ανώνυμο και οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την παρούσα έρευνα.

Εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης ερωτηματολογίου: 10 λεπτά.

Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων για την βοήθεια και την συνεργασία σας.

Μπόγδανου Μόνικα

*Υποχρεωτική απάντηση

***Ερωτήσεις γενικού τύπου (δημογραφικές).**

1. Φύλο
 - α) Άνδρας
 - β) Γυναίκα

2. Ηλικία
 - α) 20-30
 - β) 31-40
 - γ) 41-50
 - δ) 51-60
 - ε) >61

3. Οικογενειακή κατάσταση
 - α) Άγαμος/η
 - β) Έγγαμος/η- σε συμβίωση
 - γ) Διαζευγμένος/η

4. Τόπος διαμονής
 - α) Αστική περιοχή
 - β) Ημιαστική περιοχή
 - γ) Αγροτική περιοχή

5. Επίπεδο Εκπαίδευσης

- α) Απόφοιτος Γυμνασίου/Λυκείου
 - β) Απόφοιτος Σχολής Μέσης Εκπαίδευσης
 - γ) Πτυχιούχος Α.Ε.Ι./Α.Τ.Ε.Ι
 - δ) Κάτοχος Μεταπτυχιακού/ Διδακτορικού διπλώματος
 - ε) Άλλο
6. Σχέση εργασίας
- α) Μόνιμος/η
 - β) Συμβασιούχος
 - γ) Εκπαιδευόμενος/η
 - δ) Αορίστου χρόνου
 - ε) Ημι-απασχολούμενος/η
7. Χρόνος συνολικής επαγγελματικής εμπειρίας σε έτη
- 1-10 έτη
 - 11-20 έτη
 - 21 και πάνω έτη
8. Χρόνος προϋπηρεσίας σε έτη
- 1-10 έτη
 - 11-20 έτη
 - 21 και πάνω έτη

***Ειδικές ερωτήσεις**

1. Ακούτε μουσική;
- α) Καθόλου
 - β) Σπάνια
 - γ) Συχνά
 - δ) Πολύ συχνά

- ε) Πάρα πολύ συχνά
2. Πως αισθάνεστε όταν ακούτε μουσική;
- α) Ευχάριστα
 - β) Δεν παρατηρώ κάποια διαφορά στην ψυχολογία μου
 - γ) Μονότονα
 - δ) Καταθλιπτικά
3. Τι θεωρείται πως είναι η μουσική;
- α) Τρόπος ζωής
 - β) Ψυχαγωγία
 - γ) Επάγγελμα
 - δ) Όλα τα παραπάνω
 - ε) Κανένα από τα παραπάνω
4. Γνωρίζεται για την συνολική προσφορά της μουσικής στον άνθρωπο;
- α) Καθόλου
 - β) Ελάχιστα
 - γ) Αρκετά
 - δ) Πολύ
 - ε) Πάρα πολύ
5. Θεωρείται πως η μουσική μπορεί να θεραπεύσει κάποιο πρόβλημα υγείας στα παιδιά;
- α) Καθόλου
 - β) Λίγο
 - γ) Αρκετά
 - δ) Πολύ
 - ε) Πάρα πολύ
 - στ) Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ

6. Σε ποιες ηλικιακές περιόδους πιστεύετε πως ένα παιδί ανταποκρίνεται στη μουσική; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)
- α) Στην εμβρυική ηλικία
 - β) Στη βρεφική ηλικία
 - γ) Στη παιδική ηλικία
 - δ) Στην εφηβεία
 - ε) Στη πρώιμη ενήλικη ηλικία
7. Ποιοι πιστεύετε πως είναι οι στόχοι της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού;
- α) Να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά, συναισθηματικά, επικοινωνιακά
 - β) Να βοηθήσει το άτομο σωματικά
 - γ) Όλα τα παραπάνω
 - δ) Κανένα από τα παραπάνω
 - ε) Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ
8. Ποιοι πιστεύεται κατά τη γνώμη σας ότι είναι οι στόχοι της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού;
-
9. Διαθέτετε γνώσεις εφαρμογής τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού;
- α) Καθόλου
 - β) Μέτρια
 - γ) Καλά
 - δ) Πολύ καλά
 - ε) Άριστα
10. Ενδιαφέρεστε στο μέλλον να παρακολουθήσετε κάποιο σεμινάριο σχετικά με την πρακτική άσκηση και εφαρμογή τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών; (απαντήστε στην ερώτηση αυτή μόνο αν έχετε επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση το -α-)
- α) Το αποκλείω

- β) Πιθανό
- γ) Σίγουρα
- δ) Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ

11. Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στη συμπεριφορά του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξή του;

- α) Συμφωνώ απόλυτα
- β) Συμφωνώ
- γ) Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ
- δ) Διαφωνώ
- ε) Διαφωνώ απόλυτα

12. Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στη μνημονική ικανότητα ενός παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του;

- α) Συμφωνώ απόλυτα
- β) Συμφωνώ
- γ) Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ
- δ) Διαφωνώ
- ε) Διαφωνώ απόλυτα

13. Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στη νοητική ικανότητα ενός παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του ;

- α) Συμφωνώ απόλυτα
- β) Συμφωνώ
- γ) Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ
- δ) Διαφωνώ
- ε) Διαφωνώ απόλυτα

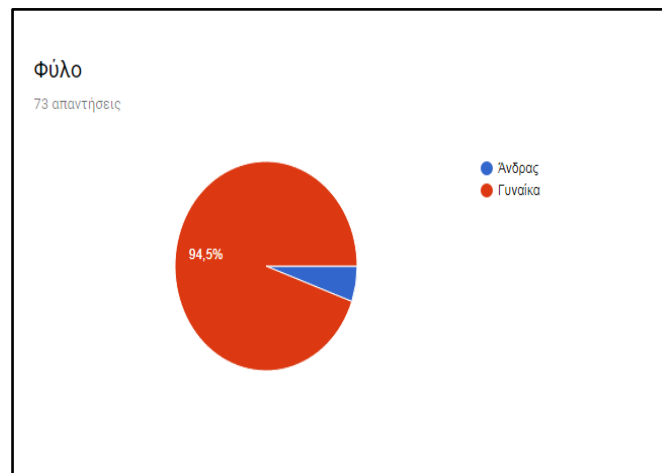
14. Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην κινητικότητα ενός παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του;

- α) Συμφωνώ απόλυτα
- β) Συμφωνώ
- γ) Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ
- δ) Διαφωνώ
- ε) Διαφωνώ απόλυτα

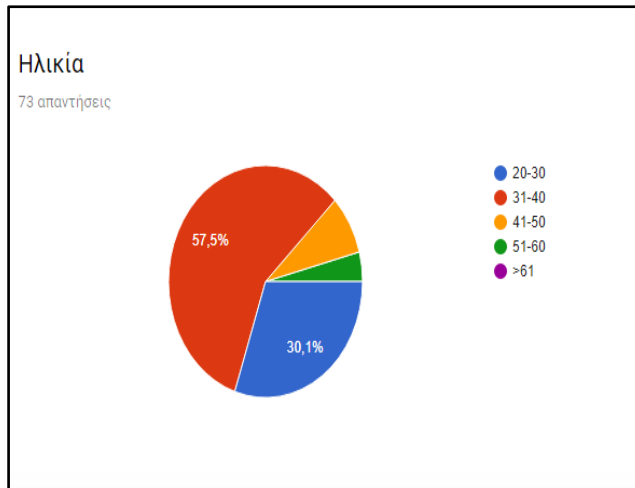
15. Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στη λεκτική ικανότητα ενός παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του;

- α) Συμφωνώ απόλυτα
- β) Συμφωνώ
- γ) Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ
- δ) Διαφωνώ
- ε) Διαφωνώ απόλυτα

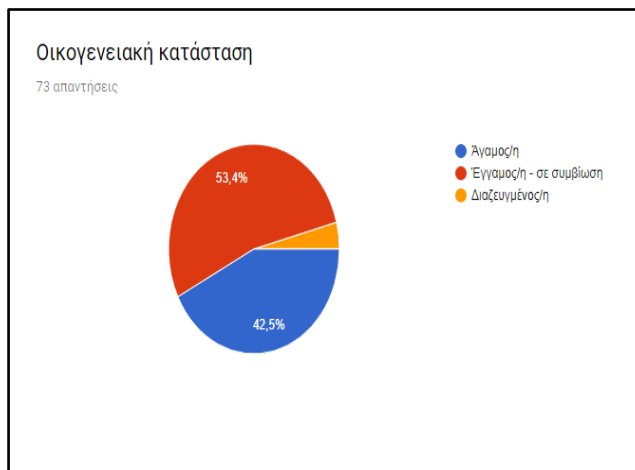
Παράρτημα Β- Πίνακες αποτελεσμάτων

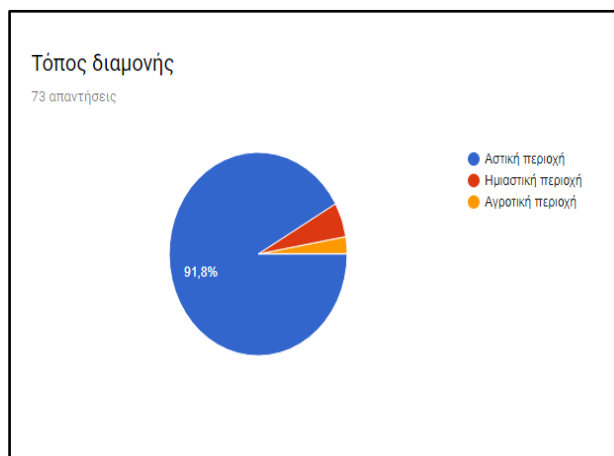
Γράφημα 23

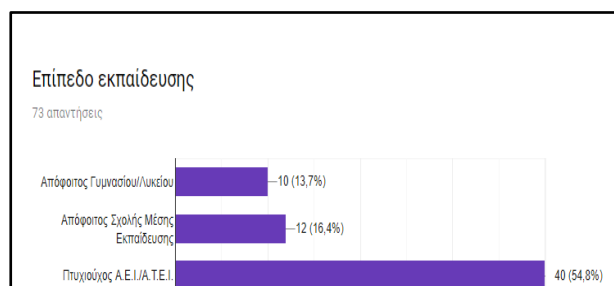
Γράφημα 24

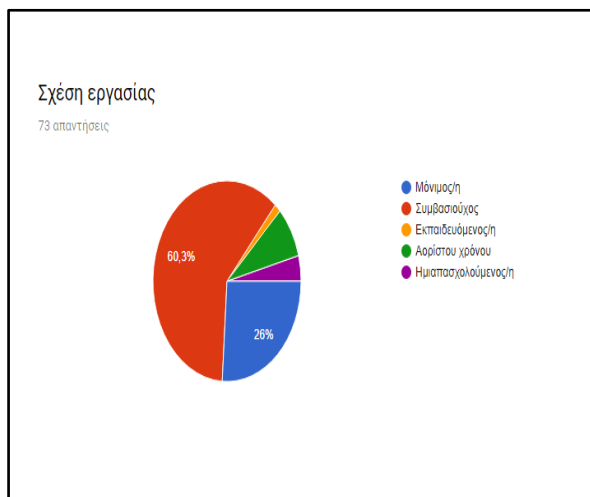
Γράφημα 25

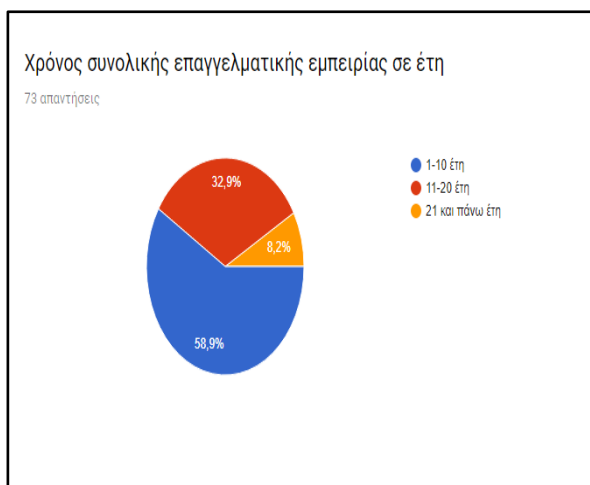
Γράφημα 26

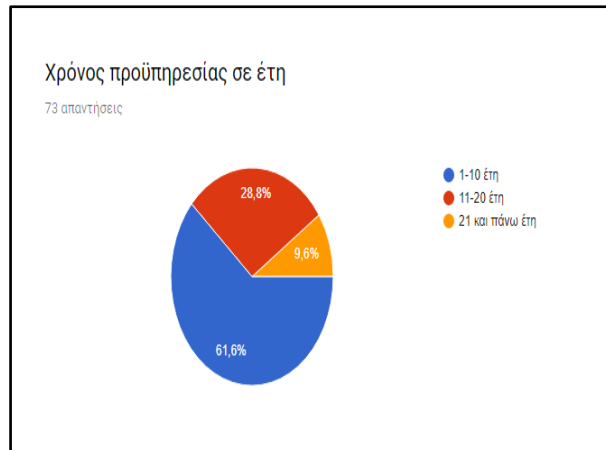
Γράφημα 27

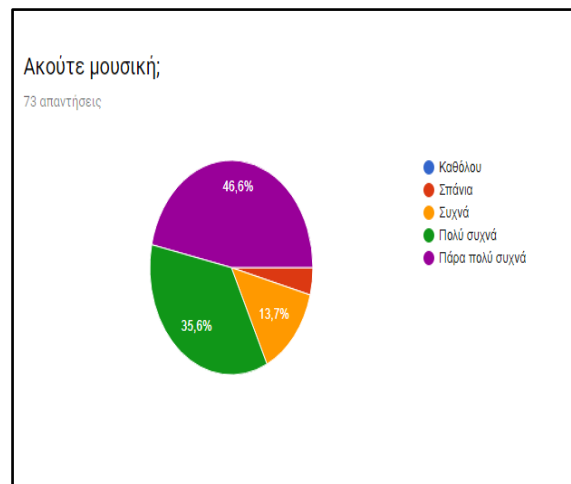
Γράφημα 28

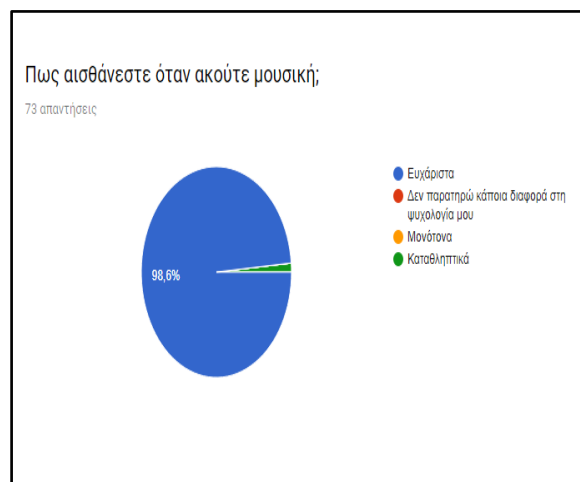
Γράφημα 29

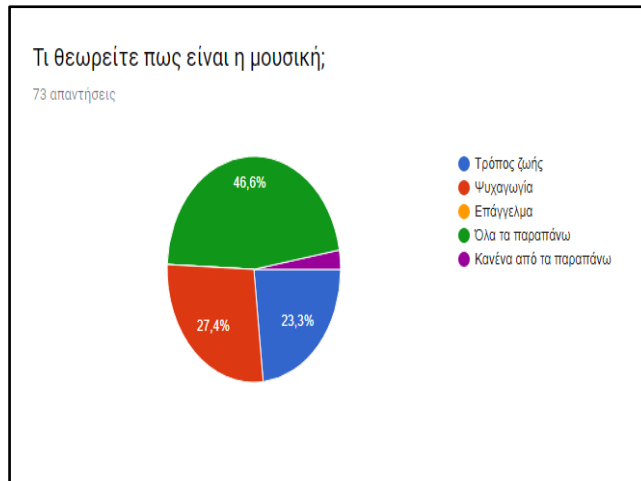
Γράφημα 30

Γράφημα 31

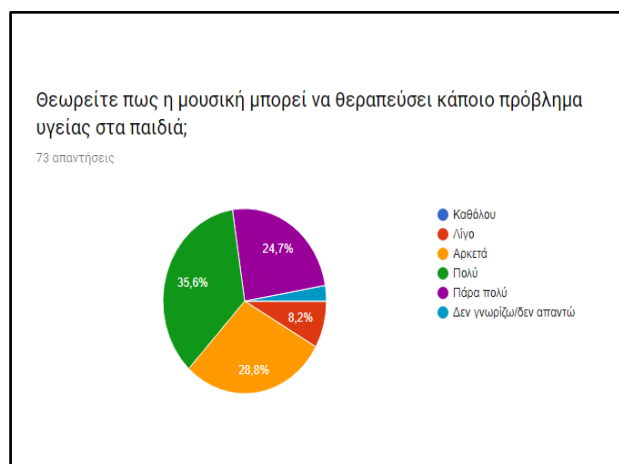
Γράφημα 32

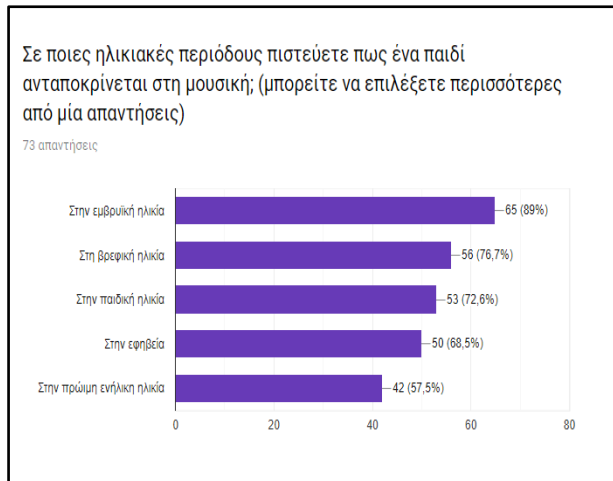
Γράφημα 33

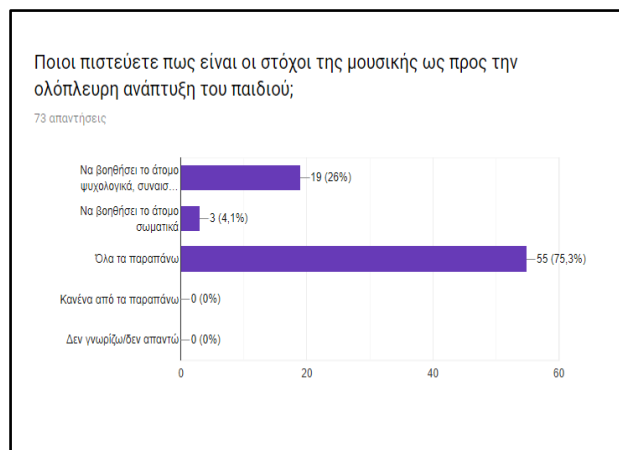
Γράφημα 34

Γράφημα 35

Γράφημα 36

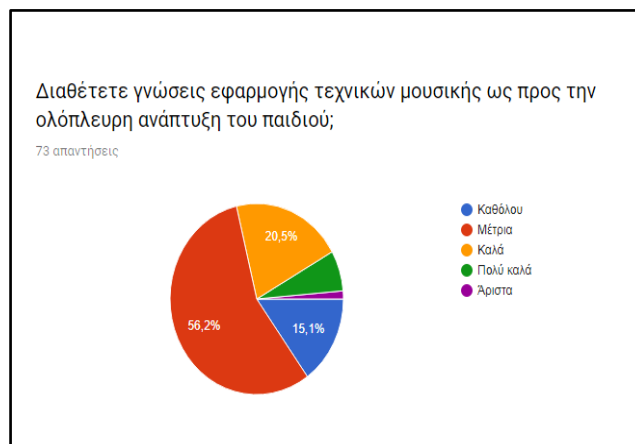
Γράφημα 37

Στην ερώτηση ποιοι πιστεύετε κατά την γνώμη σας ότι είναι οι στόχοι της μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, οι απαντήσεις αναφέρονται σχετικά ως εξής:

- Συναισθηματική, κινητική και νοητική ανάπτυξη.
- Ανάπτυξη λεξιλογίου, κίνηση, ψυχαγωγία κα.
- Γλωσσική ανάπτυξη - προώθηση επικοινωνίας - κοινωνικοποίηση-έλεγχος κινήσεων -συναισθηματική κάλυψη.
- Απόκτηση μουσικής παιδείας, γνώση για την ιστορία της μουσικής.
- Βοηθάει στην ψυχολογική και συναισθηματική κατάσταση του ατόμου από την βρεφική ακόμη ηλικία.
- Έκφραση συναισθημάτων, ομαλή ένταξη στην ομάδα.

- Ηρεμία, ψυχαγωγία, μάθημα.
- Ανάπτυξη του παιδιού σε όλους τους τομείς.
- Αναπτύσσεται σε συναισθηματικό και γνωστικό επίπεδο.
- Ως προς την ακουστική αντίληψη, τη μνήμη τη καλλιέργεια του γνωστικού τομέα, τη συναισθηματική γλωσσική ανάπτυξη.
- Ψυχοσυναισθηματική καλλιέργεια, συγκέντρωση, έκφραση.
- Να βοηθήσει το άτομο να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί σε όλους τους τομείς της ζωής του.
- Να βοηθήσει το άτομο ψυχολογικά συναισθηματικά λεκτικά.
- Ένα παιδί από την βρεφική κιόλας ηλικία κινείται στους ρυθμούς της μουσικής ... υπάρχουν μάλιστα παιδιά με αναπτυξιακά προβλήματα που καταφέρνουν κ επικοινωνούν καλύτερα μέσω της μουσικής. Διδάσκονται κ παιδαγωγούνται μετά μουσικής! Μέσα από τη μουσική το παιδί εκφράζεται, συναισθάνεται, πληροφορείται, ωριμάζει. Κοινωνικοποιείται στο σχολείο με τους συνομήλικους μέσα από μουσικοκινητικά παιχνίδια! Η μουσική ανάλογα με τη μελωδία της ηρεμεί, ψυχαγωγεί, ενθαρρύνει ένα παιδί !Δεν μπορούμε να στερήσουμε από ένα παιδί τη μουσική όπως δεν μπορούμε να του στερήσουμε το γάλα , την τροφή κ την αγκαλιά !!!
- Να βοηθήσει το άτομο να εξελιχθεί σε όλους τους τομείς ανάπτυξης. Με τις κατάλληλες τεχνικές εφαρμογής της μουσικής μπορεί αυτό να επιτευχθεί εύκολα στα παιδιά.
- Στόχοι που αφορούν τις αισθήσεις (ήχοι, εντάσεις, μελωδίες , ρυθμοί), την κίνηση, τα συναισθήματα, την κοινωνικότητα, τις διαπροσωπικές σχέσεις.
- Έχει μουσικά ερεθίσματα, πειραματίζεται με τους ήχους ,η φαντασία και η ομαδικότητα.
- Έκφραση συναισθημάτων, τρόπος επικοινωνίας και συναναστροφής με τους άλλους.
- Νοητική, κοινωνική, οπτικοακουστική, κινητική ανάπτυξη.
- Ψυχοσυναισθηματική νοημοσύνη
- Συναισθηματική ανάπτυξη.
- Πολύπλευρος κ πολυδιάστατος στόχος σε όλους τους τομείς

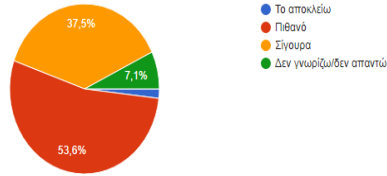
- Να αναπτύξουν μέσω της μουσικής πνεύμα συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας, στοιχείων απαραίτητων για την κοινωνικοποίηση τους.
- Να το διασκεδάσει, να το χαλαρώσει, να αποτελέσει ερέθισμα για την νευρολογική ανάπτυξη του.
- Βοηθάει το παιδί σε διάφορους τομείς ανάπτυξης.
- Η μουσική βοηθάει τον άνθρωπο να εκφραστεί και να αναπτυχθεί συναισθηματικά, σωματικά και στο ψυχολογικό επίπεδο .Επιπλέον εδραιώνει την προσωπικότητα του ατόμου και δυναμώνει τους ορίζοντες της φαντασία και της τέχνης!
- Ψυχοκινητική ανάπτυξη.
- Πνευματική καλλιέργεια, χαλάρωση, τρόπος έκφρασης συναισθημάτων.
- Στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού αλλά και της προσωπικότητας του.
- Συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη.
- Ψυχοσυναισθηματική σωματική ανάπτυξη.
- Η καλλιέργεια μουσικών δεξιοτήτων αφενός προάγουν την ολόπλευρη και ολιστική ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και αφετέρου συντελούν στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους ώστε να αλληλοεπιδρούν με το εξωτερικό περιβάλλον όπως αυτό δομείται και διαμορφώνεται εντός του συστημικού πλαισίου που αναπτύσσεται.
- Η ομαλή ανάπτυξη του .

Γράφημα 38

Ενδιαφέρεστε στο μέλλον να παρακολουθήσετε κάποιο σεμινάριο σχετικά με την πρακτική άσκηση και εφαρμογή τεχνικών μουσικής ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών; (Απαντήστε στην ερώτηση αυτή μόνο εάν έχετε επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση το -α-)

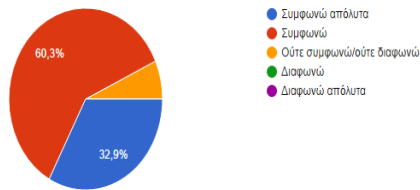
56 απαντήσεις

Γράφημα 39

Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην συμπεριφορά του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του;

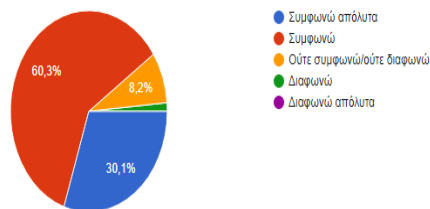
73 απαντήσεις

Γράφημα 40

Μέσω της εφαρμογής της μουσικής πιστεύετε πως μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στην μνημονική ικανότητα του παιδιού ως προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του;

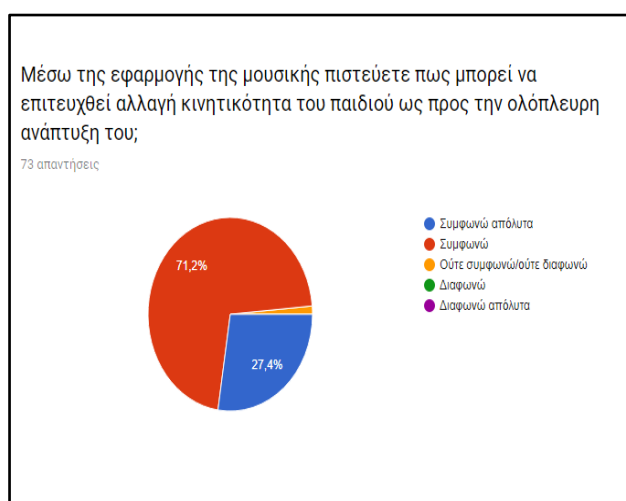
73 απαντήσεις

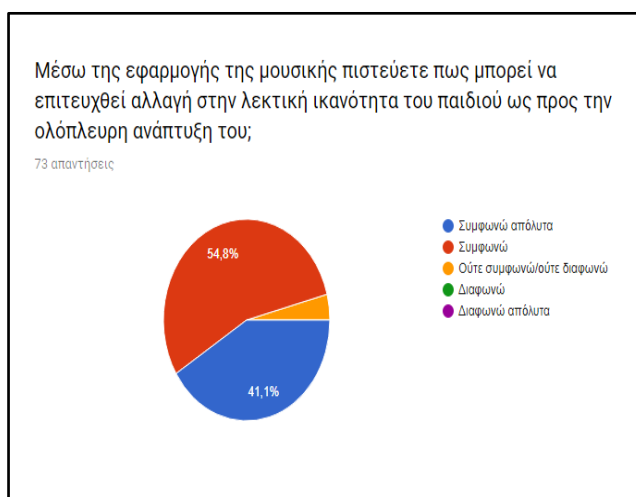
Γράφημα 41

Γράφημα 42

Γράφημα 43

Γράφημα 44

[Excel με τα ερευνητικά αποτελέσματα.xlsx](#)

Πηγές εικόνων

Όλες οι εικόνες που χρησιμοποιήθηκαν στην συγκεκριμένη διπλωματική εργασία προέρχονται από προσωπικό αρχείο. Πιο συγκεκριμένα, είναι γραφήματα τα οποία δίνει το Google forms ένα εργαλείο το οποίο δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να παρατηρήσει τα αποτελέσματα της έρευνας του μέσα από διαγράμματα και πίτες.